

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ**

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΤΣΟΥΝΤΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Καλαμάτα 2012

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα μελέτη ως στόχο έχει την οριοθέτηση της κοινωνικής πολιτικής και της κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και την εφαρμογή της στο Ελληνικό Σύστημα κοινωνικής πρόνοιας με έμφαση στον νεοϊδρυθέντα Δήμο Τριφυλίας. Για τον παραπάνω λόγο, διερευνήθηκαν και κατεγράφησαν οι φορείς παροχής προνοιακών υπηρεσιών στην Ελλάδα καθώς εξετάστηκε και αναπτύχθηκε η εφαρμογή των προνοιακών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο από τους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον Δήμο Τριφυλίας .

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα σε αυτό το σημείο να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή **κ. Τσουντα Κωνσταντίνο** για την αμέριστη συμπαράστασή του και τη συνεργασία μας σε όλη τη διάρκεια της εργασίας, τον αρχικό επιβλέποντα καθηγητή **κ. Μαγριπλή Δημήτρη** για την σύντομη αλλά εποικοδομητική συνεργασία μας καθώς και τον **κ. Δρούμπαλη Φώτιο** για την βοήθεια του στην οριοθέτηση της εργασίας αυτής. Τέλος οφείλω ένα θερμό ευχαριστώ στους εκπροσώπους των φορέων που με δέχθηκαν θερμά στους χώρους εργασίας τους και μου παραχώρησαν συνεντεύξεις και στοιχεία, χωρίς τα οποία θα ήταν αδύνατη η πραγματοποίηση της παρούσας έρευνας.

Στην μνήμη του Πατέρα μου που πάντα με παρότρυνε για την ολοκλήρωση των σπουδών μου αλλά δυστυχώς δεν θα μπορέσει να είναι εκεί.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1.1 Ορισμός της Κοινωνικής Πολιτικής.....	7
1.1.1 Η Κοινωνική Πολιτική ως μέσο επίτευξης της ευημερίας.....	9
1.2 Κύρια πρότυπα Κοινωνικής Πολιτικής.....	10
1.3 Τα επίπεδα άσκησης της Κοινωνικής Πολιτικής.....	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

2.1. Κοινωνική Πρόνοια.....	16
2.2. Ελληνικό Σύστημα κοινωνικής πρόνοιας.....	18
2.3 Το κοινωνικό κράτος στην Ελλάδα.....	21
2.4 Διάρθρωση των φορέων παροχής προνοιακών υπηρεσιών.....	24
2.4.1. Δημόσιοι Φορείς Πρόνοιας.....	24
2.4.2. Ιδιωτικοί Φορείς Πρόνοιας.....	29
2.4.3. Εθελοντικός μη κερδοσκοπικός τομέας.....	30
2.4.4. Άτυπα δίκτυα Κοινωνικής Φροντίδας.....	31
2.5 Η μεταρρύθμιση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	33
2.5.1. Το σχέδιο «Ι. Καποδίστριας»	33
2.5.2. Το σχέδιο «Καλλικράτης»	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. Ο ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ.....	37
3.1 Η δημοτική ενότητα Κυπαρισσίας.....	38
3.2 Η δημοτική ενότητα Φυλατρών.....	41
3.3 Η δημοτική ενότητα Γαργαλιάνων.....	43
3.4 Δημοτική ενότητα Αετού.....	45
3.5 Δημοτική ενότητα Αυλώνας.....	46
3.6 Κοινότητα Τριπύλας.....	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

4.1 Φορέας Κοινωνικής Προστασίας – Αλληλεγγύης.....	50
4.1.1 Δημοτικοί Παιδικοί Σταθμοί	54
4.1.2 Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων Φιλιατρών.....	57
4.1.2.1 Ο θεσμός των Κέντρων Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων.....	57
4.1.2.2 Εννοιολογική Σημασία Κέντρων ανοιχτής προστασίας ηλικιωμένων.....	59
4.2 Κοινοφελής Επιχείρηση Παιδείας - Πολιτισμού Αλληλεγγύης.....	65
4.2.1 Πρόγραμμα βοήθεια στο σπίτι	69
4.2.2 Αιμοδοσία	72
4.3 Γραφείο κοινωνικής πολιτικής.....	72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	78
---------------------------------	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	80
-------------------	----

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	84
---------------------	----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	85
------------------	----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κοινωνική πολιτική υγείας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ευρύτερης κοινωνικής πολιτικής του κράτους και ως τέτοιο εναρμονίζεται με τις προθέσεις της εκάστοτε κυβέρνησης. Η τρέχουσα τάση είναι η μεταβίβαση περισσότερων αρμοδιοτήτων στην τοπική αυτοδιοίκηση, σε μια προσπάθεια εφαρμογής του σκανδιναβικού μοντέλου κρατικής πρόνοιας.

Στην παρούσα εργασία μελετώνται βιβλιογραφικά η σημασία της κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής πρόνοιας . Για τον σκοπό αυτό διερευνήθηκε τόσο η έννοια της κοινωνικής πολιτικής γενικά, όσο και η εξέλιξη του θεσμού της κοινωνικής πρόνοιας στην Ελλάδα καθώς και η μεταρρυθμιστική περίοδος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ακολούθως, διερευνήθηκαν οι συνθήκες άσκησης κοινωνικής πολιτικής για την υγεία στον νεοσυσταθέντα Δήμο Τριφυλίας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1.1 Ορισμός της Κοινωνικής Πολιτικής

Ο όρος κοινωνική πολιτική αναφέρεται τόσο σε ένα σύνολο μορφών και μεθόδων κοινωνικής δράσης και παρέμβασης, όσο και σε ένα αντικείμενο μελέτης και επιστημονικής ανάλυσης των επί μέρους πολιτικών που την συγκροτούν. Αν και κατά καιρούς έχει υποστηριχθεί ότι η κοινωνική πολιτική αποτελεί ένα ξεχωριστό επιστημονικό αντικείμενο, σήμερα γίνεται ευρύτερα αποδεκτό ότι πρόκειται για ένα διεπιστημονικό πεδίο που εξελίσσεται.¹ Αυτό σημαίνει ότι για την ανάπτυξη του θεωρητικού της υπόβαθρου, και των μεθόδων έρευνας, ανάλυσης και παρέμβασης στην πράξη, αντλεί από ένα φάσμα άλλων κοινωνικών επιστημών.² Η κοινωνιολογία, η δημογραφία, η νομική, η πολιτική και η οικονομική επιστήμη, η κοινωνική ανθρωπολογία, η κοινωνική ψυχολογία, η οικολογία, η στατιστική, είναι οι κυριότερες.

Στην πράξη ο διεπιστημονικός της χαρακτήρας εκφράζεται με την συνεργασία διαφορετικών επιστημόνων και ειδικών για τον σχεδιασμό και την υλοποίησή της. Π.χ. για την υιοθέτηση μέτρων καταπολέμησης της μακροχρόνιας ανεργίας των νέων ή για την δημιουργία ενός κέντρου υποστήριξης ατόμων με αναπηρία απαιτείται η σύμπραξη κοινωνιολόγων, πολιτικών επιστημόνων, οικονομολόγων, γιατρών, κοινωνικών λειτουργών. Αν μάλιστα λάβουμε υπόψη μας και την δημιουργία της απαραίτητης κτιριακής υποδομής, πρέπει να προσθέσουμε αρχιτέκτονα και πολιτικό μηχανικό, καθώς, επίσης, τεχνικούς, όπως ηλεκτρολόγο, υδραυλικό, κ.α. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό αυτής της σύμπραξης έγκειται στην κατανόηση των στόχων της συγκεκριμένης δράσης, αλλά και των ευρύτερων στόχων της κοινωνικής πολιτικής, για την υλοποίηση των οποίων απαιτούνται συχνά γνώσεις εξειδικευμένες, ακόμα και για τους τεχνικούς. Π.χ. προκειμένου οι εγκαταστάσεις να είναι προσβάσιμες σε άτομα με αναπηρία (κινητική ή αισθητηριακή), πρέπει οι κατασκευαστές να

¹ Στασινοπούλου Όλγα .«Κοινωνική Πολιτική Βασικές Έννοιες, Ιστορική εξέλιξη και Πρότυπα» Αθήνα 2006, σελ. 2

² Στασινοπούλου Όλγα .«Κοινωνική Πολιτική Βασικές Έννοιες, Ιστορική εξέλιξη και Πρότυπα» Αθήνα 2006, σελ. 3

γνωρίζουν τις ειδικές προδιαγραφές και τεχνικές για την κατασκευή των χώρων όπως η κλίση που πρέπει να έχουν οι ράμπες, ή το άνοιγμα των θυρών στους ανελκυστήρες και τα δωμάτια για να χωρούν τα αμαξάκια των κινητικά αναπήρων.

Για να μπορέσει όμως να λειτουργήσει ένα τέτοιο κέντρο χρειάζεται να γίνει αποδεκτό από την τοπική κοινωνία μέσα στην οποία θα λειτουργήσει. Διαφορετικά, η αντίδραση από τους κατοίκους μπορεί να οδηγήσει σε ματαίωση της προσπάθειας και πάντως να δημιουργήσει προβλήματα τα οποία αναιρούν τον κύριο στόχο της κοινωνικής ένταξης και ομαλής ζωής αυτών των ανθρώπων μέσα στο κοινωνικό τους περιβάλλον.³ Εκεί μπορούν να προσφέρουν πολλά οι κοινωνικοί επιστήμονες, αλλά και εκπαιδευμένοι εθελοντές.

Ο σύνθετος χαρακτήρας της κοινωνικής πολιτικής προϋποθέτει την στενή συνεργασία αυτών των ανθρώπων και συχνά την λειτουργία τους ως ομάδα. Αυτό δεν είναι κάτι απλό. Οι άνθρωποι από διαφορετικές ειδικότητες έχουν συνηθίσει να λειτουργούν στα δικά τους συγκεκριμένα πλαίσια, επιστημονικής πρακτικής και δεοντολογίας. Αν μάλιστα προσθέσουμε στην ομάδα σχεδιασμού και υλοποίησης τους χρήστες των υπηρεσιών, ή εκπροσώπους τους τότε το εγχείρημα γίνεται ακόμα πιο δύσκολο. Γιατί ακριβώς πρόκειται για μία ζωντανή και δυναμική κατάσταση αλληλεπίδρασης και αυτογνωσίας, η οποία διαμορφώνεται μέσα από διαδικασίες συναίνεσης και σύγκρουσης. Όχι μόνο γνώσεις, αλλά και αντιλήψεις, στάσεις, αξίες, πολιτικές πεποιθήσεις, προσωπικές εμπειρίες, γνώμες για το εφικτό και το δέον και για τις ηθικές διαστάσεις της εκάστοτε παρέμβασης αποτελούν υλικά με τα οποία δομείται η κοινωνική πολιτική, σε δεδομένα ιστορικά, κοινωνικά και πολιτισμικά πλαίσια.

Αυτός ο σύνθετος και δυναμικός χαρακτήρας της καθιστά ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα τον ορισμό και την οριοθέτησή της α) στην πράξη, σε σχέση με άλλες πολιτικές και β) ως αντικείμενο επιστημονικής ανάλυσης, σε σχέση με τις άλλες κοινωνικές επιστήμες οι οποίες συνθέτουν τον διεπιστημονικό της χαρακτήρα. Αυτό εξηγεί και τους διαφορετικούς ορισμούς που συναντάμε στα πλαίσια της επιστημονικής ανάλυσης, αλλά και της ασκούμενης πολιτικής.

³ Στασινοπούλου Όλγα .«Κοινωνική Πολιτική Βασικές Έννοιες, Ιστορική εξέλιξη και Πρότυπα» Αθήνα 2006, σελ. 5

1.1.1 Η Κοινωνική Πολιτική ως μέσο επίτευξης της ευημερίας

Ο ορισμός της κοινωνική πολιτική σύμφωνα με ένα Αγγλικό εγχειρίδιο⁴ για φοιτητές είναι: ο όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψουμε δράσεις οι οποίες στοχεύουν στην προαγωγή της ευημερίας, καθώς επίσης ο όρος που χρησιμοποιείται για να υποδηλώσουμε την ακαδημαϊκή μελέτη τέτοιων δράσεων

Η κοινωνικής πολιτικής σχετίζετε άμεσα με την κοινωνική ευημερία της οποίας η επίτευξή της γίνεται μέσω των κοινωνικών υπηρεσιών και του κράτους πρόνοιας.

Τα κύρια πεδία εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής είναι⁵:

- η υγεία,
- η κοινωνική ασφάλιση,
- η παιδεία,
- η κοινωνική κατοικία,
- οι υπηρεσίες για την απασχόληση
- και η κοινωνική φροντίδα.

Οι βασικότερες κοινωνικές καταστάσεις που παρεμποδίζουν την επίτευξη της ευημερίας είναι⁶:

- η αναπηρία,
- η ανεργία,
- η φτώχεια,
- τα γηρατειά,
- και κοινωνικά προβλήματα

Το κράτος πρόνοιας, η ανάλυση του οποίου γίνεται στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλαμβάνει τον κανονιστικό και ηθικό χαρακτήρα της κοινωνικής πολιτικής, αλλά αυτό δεν σημαίνει απαραίτητως ότι έχει ως στόχο του την κοινωνική ευημερία.

⁴ Angus Erskine «The Student's Companion to Social Policy» Εκδόσεις Blackwell, Οξφόρδη 1998 σ.7

⁵ Paul Spicker «Social Policy, Themes and Approaches» Εκδόσεις Prentice-Hall, Λονδίνο 1995, σ.4

⁶ Paul Spicker «Social Policy, Themes and Approaches» Εκδόσεις Prentice-Hall, Λονδίνο 1995, σ.4

Μπορεί να έχει άλλους στόχους, (όπως π. χ. την κοινωνική συνοχή) ή ακόμα και την μείωση της⁷

Η λειτουργία του κράτους πρόνοιας δεν προάγει μόνο την ευημερία αλλά συμβάλει και στην πιθανότητα παραγωγής δυστυχίας.⁸

Η Κοινωνική πολιτική δεν ασκείται μόνο από το κράτος, αλλά και από τις μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν έτσι έναν ρόλο στην επίτευξη της ευημερίας.

Αυτό όμως απαιτεί ηθική ακεραιότητα και πνεύμα αλληλεγγύης που λείπει από την «Ανεύθυνη Κοινωνία», όπως ονόμασε την καπιταλιστική κοινωνία της εποχής του.

1.2 Κύρια πρότυπα Κοινωνικής Πολιτικής

Η Κοινωνική Πολιτική ασκήθηκε και ασκείται σύμφωνα με ορισμένες αρχές που αφορούν κυρίως την διαπλοκή δημόσιου - ιδιωτικού τομέα, τον χαρακτήρα και την έκταση της κρατικής παρέμβασης. Η επιστημονική μελέτη και ανάλυση των διαφορετικών συστημάτων κοινωνικής πολιτικής έχει καθιερώσει δύο κύρια πρότυπα:

- **Το υπολειμματικό**
- **το θεσμικό/ αναδιανεμητικό.**

Σύμφωνα με τον Titmuss, έναν από τους κλασσικούς θεμελιωτές του αντικειμένου της κοινωνικής πολιτικής, ο οποίος ανέπτυξε τα κύρια χαρακτηριστικά τους, μίλησε και για ένα ακόμα, **το επιχειρηματικό ή της απόδοσης**, αναφερόμενος στην κοινωνική πολιτική που ασκούσαν οι μεγάλες επιχειρήσεις⁹,

Το υπολειμματικό πρότυπο αναπτύχθηκε στη διάρκεια της αρχικής διεύρυνσης της κοινωνικής λειτουργίας του κράτους και διαμορφώθηκε σε σχέση με το κράτος πρόνοιας στη μεσοπολεμική και τα πρώτα χρόνια μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. **Κύριο σημείο αναφοράς του είναι η ατομοκεντρική προσέγγιση στην κάλυψη των αναγκών.** Δηλαδή, η κάλυψη των αναγκών αποτελεί κατά κύριο λόγο ατομική ευθύνη των ίδιων των πολιτών, με την υποστήριξη της οικογένειας και της τοπικής κοινότητας.¹⁰

⁷ John J. Midgley «Social welfare in global context» Εκδόσεις SAGE, Λονδίνο 1997, σ.5

⁸ Richard Titmuss «The Philosophy of Welfare» Εκδόσεις Allen and Unwin, Λονδίνο 1987 σ.53

⁹ Richard Titmuss «Social Policy» Εκδόσεις Allen and Unwin, Λονδίνο 1974 σ.87

¹⁰ Όλγα Στασινοπούλου «Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής» Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1996 σ. 32

Η κρατική παρέμβαση είναι περιορισμένη και θεωρείται αναγκαία μόνο ως ένα «δίχτυ ασφαλείας», για την αποφυγή της κοινωνικής εξαθλίωσης ορισμένων ειδικών κατηγοριών του πληθυσμού, ιδίως όταν οι άλλοι θεσμοί φροντίδας δεν λειτουργούν, ή δεν επαρκούν. Το πρότυπο αυτό έχει ταυτισθεί με την επιλεκτική μορφή κάλυψης αναγκών από το κράτος και μόνον για όσους δεν μπορούν με τις δικές τους δυνάμεις και την ατομική τους πρωτοβουλία να το επιτύχουν. Η παροχή βοήθειας εδραιώνεται επομένως στην ανάγκη και την αδυναμία, όπως αυτές αποδεικνύονται μέσα από ένα δαιδαλώδες σύστημα κριτηρίων, εξακρίβωσης συνθηκών και ελέγχων. Γι' αυτό συμβάλλει στον στιγματισμό των αποδεκτών της κοινωνικής αρωγής και λειτουργεί κυρίως κατασταλτικά και όχι προληπτικά.

Ιδεολογικά εκφράζει τις νεοφιλελεύθερες απόψεις για την κοινωνική και οικονομική οργάνωση και τον ρόλο του κράτους. Η επικράτηση μάλιστα του νεοφιλελευθερισμού στην παρούσα φάση της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας συμβάλλει στην επαναφορά αυτού του προτύπου, με τις ανάλογες προσαρμογές στις παρούσες συνθήκες.

Το θεσμικό αναδιανεμητικό πρότυπο εκπροσωπείται από το μοντέλο του Beveridge¹¹, όπως διαμορφώθηκε στην Αγγλία στην διάρκεια του Β. Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά εφαρμόστηκε στις δεκαετίες του '50 και του '60, ενώ στις Σκανδιναβικές χώρες, εξακολούθησε να ισχύει για πολύ μεγαλύτερο διάστημα. Έχει συνδεθεί με τον ευρωπαϊκό καπιταλισμό, τη σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση και την Κεϋνσιανή¹² πολιτική για την οικονομία και τον ρόλο του κράτους. **Κύριο χαρακτηριστικό του είναι ένα διευρυμένο κράτος πρόνοιας, με αναδιανεμητικές πολιτικές, που έχουν ως στόχο τη μείωση των ανισοτήτων, και την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.** Η κάλυψη των αναγκών γίνεται στη βάση ενός φάσματος κοινωνικών δικαιωμάτων που αποτελούν το περιεχόμενο της ουσιαστικής ιδιότητας του πολίτη. Υπερισχύει η καθολική μορφή κάλυψης, γι' αυτό αποφεύγεται η στιγματισμός και ενισχύεται η πρόληψη, με υποστήριξη συλλογικών μορφών κάλυψης κυρίως από το κράτος. Ονομάζεται θεσμικό, γιατί λειτουργεί με στόχο την εδραίωση θεσμών για την κάλυψη των αναγκών, και όχι την αποσπασματική και εκ των υστέρων αντιμετώπιση προβλημάτων. Έχει αναδιανεμητικό χαρακτήρα γιατί

¹¹ Το μοντέλο Beveridge ορίζει ότι η κοινωνική ασφάλιση των πολιτών αποτελεί ευθύνη της πολιτείας και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από το κράτος.

¹² Στην κεϋνσιανή θεωρία η ζήτηση χρήματος ταυτίζεται με την προτίμηση ρευστότητας, όταν συνδέεται με το δίλημμα του ρευστού χρήματος που δεν αποφέρει τόκο και άλλων μορφών επενδύσεων που αποδίδουν εισόδημα αλλά εμπεριέχουν ρίσκο

αποσκοπεί στην αναδιανομή του πλούτου και των ευκαιριών, ως μέσο καταπολέμησης των ανισοτήτων. Οι πιο ένθερμοι υποστηρικτές του οραματίστηκαν ακόμα και την σταδιακή μετάβαση από τον καπιταλισμό στον σοσιαλισμό με κύριο μοχλό αυτή της αλλαγής το κράτος πρόνοιας.¹³

Το θεσμικό αναδιανεμητικό πρότυπο κατακρίθηκε ως εξαιρετικά γραφειοκρατικό και σπάταλο, ενώ στα πλαίσια της ανανέωσης της σοσιαλδημοκρατίας στην δεκαετία του '90 η αναδιανομή του πλούτου φάνηκε να υποχωρεί μπροστά στην ανάγκη για συγκράτηση των δαπανών και να αντικαθίσταται από την αναδιανομή του ρίσκου με ατομική ευθύνη. Όσον αφορά την καταπολέμηση της ανισότητας, έχει υποστηριχθεί ότι αν και σε πολλές περιπτώσεις βελτιώθηκαν οι συνθήκες διαβίωσης των χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων, η ανισότητα δεν μειώθηκε. Αντιθέτως, τα μεσαία αστικά στρώματα ωφελήθηκαν από το διευρυμένο κράτος πρόνοιας.

Πάντως, οι δαπάνες των κρατών πρόνοιας την εποχή της κρίσης και υποχώρησής τους δεν μειώθηκαν δραστικά, ενώ σε πολλές περιπτώσεις αυξήθηκαν.¹⁴

Το μικτό ή νέο πλουραλιστικό πρότυπο, αναπτύχθηκε μετά την κρίση του ευρωπαϊκού μοντέλου για το διευρυμένο κράτος πρόνοιας στις δεκαετίες του '70 και '80, ως μία διέξοδος από το δίλημμα δημόσιο ή ιδιωτικό. Αναζητήθηκε έτσι ένας «τρίτος δρόμος», για την υπέρβαση των αδυναμιών και των αντιφάσεων των μεταπολεμικών κρατών πρόνοιας.¹⁵ Το πρότυπο αυτό εγκαταλείπει την λογική που βλέπει το κράτος και την αγορά ως δύο αντιτιθέμενους πόλους και αναζητά δόκιμες μορφές σύμπραξης με στόχο την μείωση των δαπανών και την αύξηση της αποτελεσματικότητας, με εξασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών. Η οικογένεια και ο εθελοντισμός έχουν επίσης έναν σημαντικό ρόλο στο μικτό πρότυπο. Βέβαια το κράτος κρατά ακόμα τον επιτελικό του ρόλο, μαζί με τον έλεγχο, αλλά δεν θεωρείται αναγκαίο να παρέχει το μεγαλύτερο φάσμα των υπηρεσιών.

Αρχικά τουλάχιστον ο πλουραλιστικός χαρακτήρας εκφραζόταν κυρίως στο επίπεδο της εφαρμογής και όχι του σχεδιασμού της πολιτικής. Στην πορεία όμως υποστηρίχθηκαν περισσότερο οι συμπράξεις φορέων με ολοκληρωμένο τρόπο,

¹³ Ηρώ Νικολακοπούλου «Σύγκλιση Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης» Εκδόσεις Σιδέρης Ι., Αθήνα 1992, σ.16

¹⁴ John Clarke «Comparing Welfare States Sage» Εκδόσεις SAGE, London. 1993 σ. 87

¹⁵ Anthony Giddens «Beyond Left and Right: The Future of Radical Politics» Εκδότης Stanford University, Λονδίνο 1994 σ. 72

προώθηση των δικτύων ως μορφή οργάνωσης και υιοθέτηση από το κράτος ενός υποστηρικτικού και διευκολυντικού ρόλου.

Έτσι, το μικτό η πλουραλιστικό¹⁶ πρότυπο δεν λειτουργεί μόνο ως «εργαλείο» άσκησης κοινωνικής πολιτικής, ούτε αποτελεί απλά μέθοδο μείωσης του κόστους της κοινωνικής πολιτικής, αλλά εκφράζει μια διαφορετική οπτική για το χαρακτήρα και τους στόχους της (άμεσους ή έμμεσους, μακροπρόθεσμους ή βραχυπρόθεσμους).

Στη σύγχρονη εκδοχή του το μικτό πρότυπο νοείται ως η από κοινού παρέμβαση κράτους, αγοράς, οικογένειας και κοινωνίας των πολιτών, η οποία εμπλέκει και αξιοποιεί διαφορετικούς φορείς για την κάλυψη αναγκών, με στόχο την εξειδίκευση στον χρήστη και την καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών με λιγότερο κόστος. Υιοθετείται ευρέως σε πολλούς τομείς της κοινωνικής πολιτικής σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο και εμφανίζει μία ιδεολογική και πολιτική ουδετερότητα. Ωστόσο δεν λείπουν και οι πολέμοί του που βλέπουν σε αυτό την νομιμοποίηση της υποχώρησης των ευθυνών του κράτους και την επαναφορά του υπολειμματικού προτύπου.

1.3 Τα επίπεδα άσκησης της Κοινωνικής Πολιτικής

Το κράτος είναι ο επιτελικός φορέας στον σχεδιασμό και την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Καθορίζει το θεσμικό πλαίσιο και ουσιαστικά το εύρος και το περιεχόμενό της, και τα εξειδικεύει σε συγκεκριμένα μέτρα. Επίσης, αποφασίζει για τους πόρους και τους θεσμούς μέσα από τους οποίους αυτά θα εφαρμοστούν.

Στα πλαίσια του εθνικού κράτους δύο είναι τα επίπεδα άσκησης της κοινωνικής πολιτικής:

- **Το κεντρικό**
- **και το τοπικό.**

Στο **κεντρικό επίπεδο** εντάσσονται:

- **το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης**
- **το Υπουργείο Απασχόλησης**

¹⁶ Πλουραλιστική ονομάζεται η κοινωνική πολιτική αρχή που στηρίζεται στην πολλαπλότητα. Άνθρωποι ή ομάδες διαφορετικών φυλών, πεποιθήσεων ή αξιών μπορούν να συνυπάρχουν ισότιμα και αρμονικά στα πλαίσια μιας κοινωνίας ή ενός κράτους, διατηρώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, και να ανταγωνίζονται μεταξύ τους.

- και Κοινωνικής Προστασίας και αρμόδιοι φορείς δημόσιου χαρακτήρα (π.χ. η κεντρική διοίκηση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης).

Κύρια ευθύνη τους είναι:

1. Ο επιτελικός σχεδιασμός
2. Ο καθορισμός των κύριων κατευθυντήριων γραμμών άσκησης της κοινωνικής πολιτικής
3. Και ο έλεγχος¹⁷

Στο τοπικό επίπεδο η κοινωνική πολιτική ασκείται κυρίως από:¹⁸

- τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) κυρίως τους Δήμους
- και από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

Σύμφωνα με την έννοια της αυτοδιοίκησης η οποία κατοχυρώνεται και από το Σύνταγμα της Ελλάδος, η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να σχεδιάζει και να αποφασίζει για την κοινωνική πολιτική που ασκεί, στα πλαίσια όμως των όσων ο νόμος ορίζει. Συγχρόνως, είναι σημαντικός φορέας εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής του κεντρικού κράτους (π.χ. πληρωμή επιδομάτων και κοινωνικών βοηθημάτων). Στην χώρα μας οι Δήμοι αναπτύσσουν προγράμματα κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης για: ηλικιωμένους τα γνωστά Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ), ευπαθείς πληθυσμούς, νέους και ανέργους.

Κύριος στόχος των προγραμμάτων τους είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, η προαγωγή της κοινωνικής συνοχής και η ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών για την εξασφάλιση της ποιότητας ζωής τους. Πολλά προγράμματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και τον πολιτισμό εμπίπτουν και στην κοινωνική πολιτική. Στο τοπικό επίπεδο, επίσης, και στα πλαίσια της ανάδειξης μιας τοπικής κοινωνίας των πολιτών προωθείται η συνεργασία με συλλόγους, εθελοντικές οργανώσεις και πρωτοβουλίες πολιτών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ασκεί μεγάλη επίδραση μέσα από προγράμματα κοινωνικής πολιτικής που υλοποιεί η αυτοδιοίκηση Α' και Β'

¹⁷ Η Περιφέρεια σε άλλα κράτη αποτελεί βαθμίδα αποκέντρωσης ή ακόμα και αυτοδιοίκησης, ενώ στην χώρα μας ουσιαστικά εκφράζει μία απόσυγκέντρωση για την πιο ορθολογική εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής. Για τους σκοπούς της κοινωνικής πολιτικής είναι πιο κοντά στο συγκεντρωτικό παρά στο αποκεντρωτικό σύστημα

¹⁸ Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος «Υπερεθνικές Κοινωνικές Πολιτικές την εποχή της Παγκοσμιοποίησης» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2001 σ.87

βαθμού με την δική της χρηματοδότηση και υποστήριξη μέσα από το προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ).

Στο υπερεθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, η κοινωνική πολιτική ασκείται είτε από υπερεθνικούς και διεθνείς φορείς, όπως :

- η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.)
- ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.)
- και ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας & Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α)

είτε από διεθνείς Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (Μ.ΚΥ.Ο.) όπως ο :

- Ερυθρός Σταυρός

Η Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική έχει διττή έννοια: Αναφέρεται στις κοινωνικές πολιτικές που ασκούνται στα κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης και στην κοινωνική πολιτική που ασκούν τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η κοινωνική πολιτική που ασκεί η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση, αφορά κυρίως σε θέματα απασχόλησης και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, ο οποίος ορίζεται στενά ως αποκλεισμός από την αγορά εργασίας¹⁹. Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν την αρμοδιότητα άσκησης κοινωνικής πολιτικής, καθώς η Ε.Ε. ρυθμίζει αυτά τα θέματα με ήπια νομοθεσία, και κυρίως με συστάσεις και ανακοινώσεις, εφαρμόζοντας της **αρχή της επικουρικότητας**²⁰, σύμφωνα με την οποία το προβάδισμα δίνεται στο εθνικό κράτος και στους φορείς που βρίσκονται πιο κοντά στον πολίτη (π.χ. ΟΤΑ). Ωστόσο, με την μεγάλη ανάπτυξη επιδοτούμενων προγραμμάτων και την λειτουργία παρατηρητηρίων, η Ε.Ε. έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ασκούμενη κοινωνική πολιτική των κρατών μελών, καθώς αποτελεί σημαντική πηγή εξεύρεσης πόρων.

Εκτός από αυτά, όμως, ασκεί επιρροή και μέσω άλλων πολιτικών της, που διαμορφώνουν το οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η ανάγκη για παρεμβάσεις της κοινωνικής πολιτικής σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.

¹⁹ Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος «Υπερεθνικές Κοινωνικές Πολιτικές την εποχή της Παγκοσμιοποίησης» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2001 σ.91

²⁰ Η **αρχή της επικουρικότητας** είναι μια από τις Βασικές Αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου, μαζί με την αρχή ειδικής εξουσιοδότησης, την αρχή αναλογικότητας και την αρχή κοινοτικής καλής πίστης. Ορίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να δρα σε τομείς που δεν αποτελούν αρμοδιότητά της μόνο όταν η δράση της εξασφαλίζει καλύτερο αποτέλεσμα από αυτό των εθνικών κυβερνήσεων ή περιφερειακών ολοκληρώσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

2.1. Κοινωνική Πρόνοια

Η οριοθέτηση της κοινωνικής πρόνοιας προσεγγίζεται με βάση την υπαγωγή της στο γενικότερο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλειας. Η κοινωνική ασφάλεια αντιστοιχεί σε ένα σύνολο μέτρων που στοχεύουν στην εξυπηρέτηση των ακόλουθων επιδιώξεων:

- Προστασία του πληθυσμού από καταστάσεις ανάγκης που δημιουργούνται λόγω της επέλευσης συγκεκριμένων κινδύνων, οι οποίοι επιφέρουν την απώλεια ή τη μείωση των πηγών συντήρησης
- Εξασφάλιση ιατρικής και υγειονομικής κάλυψης
- Εγγύηση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης.

Για την αποτελεσματική υλοποίηση του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλεια καθιερώνονται τρεις μηχανισμοί -τεχνικές :

- Η κοινωνική ασφάλιση που προωθείται μέσω των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.²¹
- Η κοινωνική πρόνοια που προσανατολίζεται στην προστασία των ατόμων, χωρίς επαρκείς πόρους συντήρησης, αποβλέποντας στη διασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου διαβίωσης και προστασίας από τους κοινωνικούς κινδύνους²². Η κοινωνική πρόνοια προωθείται μέσω των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας.
- Η υγεία που προωθείται μέσω των συστημάτων υγείας

²¹ Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος «Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής» Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα 2003 σ. 115-143

²² Κοντιάδης Ξ., Κατρούγκαλος Γ. «Κοινωνικά δικαιώματα ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων: οι κανονιστικές δεσμεύσεις του κοινού νομοθέτη» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα σ. 373-390.

Συγκεκριμένα, το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας απευθύνεται σε άτομα που αδυνατούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και επομένως να εξασφαλίσουν κάλυψη μέσω της κοινωνικής ασφάλισης και αντιστοιχεί στο σύνολο των μέτρων που ρυθμίζουν τη χορήγηση εισοδηματικών παροχών σε είδος και κοινωνικών υπηρεσιών μέσω ειδικών φορέων σε άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και αδυνατούν να την καλύψουν με δικά τους μέσα. Οι κύριοι προσανατολισμοί των προνοιακών συστημάτων είναι οι ακόλουθοι: α) η εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για κάθε άτομο που βρίσκεται σε κατάσταση ανάγκης μέσω της κατοχύρωσης του δικαιώματος με χρηματικές παροχές και β) η ένταξη των ενδιαφερομένων στον κοινωνικοοικονομικό ιστό μέσω της κατοχύρωσης του δικαιώματος με κοινωνικές υπηρεσίες²³.

Στο μοντέρνο σύστημα της κοινωνικής προστασίας που διαμορφώθηκε με την άνοδο του βιομηχανικού καπιταλισμού η κοινωνική πρόνοια δεν έπαιξε τον ίδιο σοβαρό ρόλο που κατείχε στις προβιομηχανικές κοινωνίες. Αναδιανεμητικές πολιτικές, όπως η κοινωνική ασφάλιση, η πολιτική υγείας, τα επιδόματα ανεργίας σχεδιάστηκαν και περιόρισαν αποτελεσματικά τους κοινωνικούς κινδύνους της βιομηχανικής εποχής. Έτσι, στο κλασικό κράτος του 20ού αιώνα, σε όλες τις μορφές και τους τύπους του, η κοινωνική πρόνοια περιορίστηκε σε ένα δευτερεύοντα ρόλο. Όμως, οι σημερινές κοινωνικές εξελίξεις φαίνεται να επιφέρουν αλλαγή αυτή της τάσης²⁴.

Η αλλαγή του τεχνολογικού παραγωγικού μοντέλου, τα αυξημένα ποσοστά ανεργίας, τα οξυμμένα φαινόμενα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού που εντείνουν τις κοινωνικές ανισότητες, έχουν ως αποτέλεσμα, παράλληλα με τις παραδοσιακές ομάδες που χρήζουν κοινωνικής βοήθειας λόγω της ιδιαίτερης θέσης τους, να αυξάνεται ο αριθμός των πολιτών που δεν μπορούν να καλύψουν τη στοιχειώδη επιβίωσή τους και οδηγούνται σε καταστάσεις φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού με αποτέλεσμα νέες πληθυσμιακές ομάδες να περιθωριοποιούνται.

Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να γίνει μια διάκριση μεταξύ ανεργίας, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού:

- **Ανεργία** είναι η κατάσταση που κάποιος στερείται έμμισθης εργασίας σε μια δεδομένη χρονική περίοδο της εργασιακής ζωής του. Αν η περίοδος της

²³ Αμίτσης Γαβριήλ «Αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2001 σ. 108

²⁴ Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος «Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής» Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα 2003 σ. 285-256

ανεργίας είναι πολύ μεγάλη (μακροχρόνια ανεργία) και αν η οικογένεια ή κάποιος δίκτυο υποστήριξης ανέργων δεν παρεμβαίνουν έτσι ώστε να προσφέρουν υποστήριξη, τότε η ανεργία μετατρέπεται σε πηγή φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

- Η **φτώχεια** προσδιορίζεται από τους ανεπαρκείς πόρους για την επιβίωση του ατόμου και της οικογένειάς του. Μεταφράζεται σε μη πρόσβαση σε συγκεκριμένες βασικές υπηρεσίες και αγαθά.
- Ο **κοινωνικός αποκλεισμός** είναι ένα πιο πολύπλοκο φαινόμενο, το οποίο περιλαμβάνει όχι μόνο έλλειψη πρόσβασης σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, αλλά και κοινωνικοδημογραφικούς παράγοντες, την κοινωνικοπολιτιστική κατάσταση των ατόμων και την ποιότητα του επιπέδου ζωής τους.

Το φαινόμενο της φτώχειας ήταν έντονο και πριν την οικονομική κρίση που διανύουμε αφού σύμφωνα με δεδομένα ερευνών για τη φτώχεια στην Ελλάδα, ο ένας στους πέντε Έλληνες ζούσε κάτω από τα όρια της φτώχειας το 2004, δηλαδή συνολικά 2.165.107 άτομα βίωναν ανασφάλεια, διαρκή ανέχεια, ενώ υπολογίζεται ότι από αυτούς το ένα εκατομμύριο αντιμετωπίζει πρόβλημα επιβίωσης. Η Ελλάδα εμφανίζει στην Ευρώπη των 15 το υψηλότερο ποσοστό ατόμων που ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας-το 21,1% φέρνει τη χώρα μας μαζί με την Πορτογαλία.²⁵

Με βάση, λοιπόν, τις σημερινές κοινωνικές εξελίξεις η κοινωνική πρόνοια καλείται να παρέμβει για να δώσει αποτελεσματικές λύσεις στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα.

2.2. Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Πρόνοιας

Το Ελληνικό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας λειτουργεί ως ένα κεντρικά κατευθυνόμενο μοντέλο παροχής επιδομάτων σε χρήμα, παροχών σε είδος και προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών, το οποίο στηρίζεται στην παρέμβαση των φορέων του δημόσιου τομέα.²⁶ Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις προσφέρουν υπηρεσίες στα άτομα που δεν προσφεύγουν στη χρησιμοποίηση του δημόσιου συστήματος, ενώ οι εθελοντικοί φορείς προωθούν κυρίως συλλογικά αιτήματα των μελών τους ή έρχονται

²⁵ Σύμφωνα με στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος του 2004

²⁶ Παναγιώτης Σταθόπουλος «Κοινωνική Πρόνοια. Ιστορική εξέλιξη-Νέες Κατευθύνσεις» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2005 σ.69

να αναπληρώσουν κενά που δημιουργούνται στον τομέα της κοινωνικής προστασίας, που απορρέουν από την περιοριστική λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών.²⁷

Το ελληνικό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο μετεξέλιξης, το οποίο χαρακτηρίζεται από την προώθηση παρεμβάσεων προς δυο κύριες κατευθύνσεις:

- **Αποκέντρωση της παροχής υπηρεσιών σε επίπεδο δημόσιου τομέα**
- **και Ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ Κεντρικής Διοίκησης και ιδιωτικών ή εθελοντικών φορέων²⁸**

Το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας στην Ελλάδα έρχεται αντιμέτωπο με έντονες προκλήσεις και πιέσεις προσαρμογής στο μεταβαλλόμενο διεθνές κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον και με τις νέες κοινωνικές ανάγκες που δημιουργούνται. Η διαφοροποίηση των κοινωνικών αναγκών ευθύνεται κυρίως, στους παρακάτω παράγοντες :

- **Δημογραφικές μεταβολές, όπως η γήρανση του πληθυσμού, που οδηγεί στην αύξηση του δείκτη δημογραφικής εξάρτησης με επακόλουθη αύξηση της ζήτησης για κοινωνικές υπηρεσίες²⁹**
- **Μετασχηματισμός των παραδοσιακών δομών της οικογένειας με αποτέλεσμα την εμφάνιση νέων οικογενειακών σχημάτων (μονογονεϊκή οικογένεια, μονομελή νοικοκυριά) και διαφοροποίηση των ρόλων των δύο φύλων με κύριο γνώρισμα την αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας**
- **Μείωση στα επίπεδα παροχής άτυπης φροντίδας, που οφείλεται στις αλλαγές των αντιλήψεων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών της οικογένειας και τη δυνατότητα ή προθυμία τους να προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες**

²⁷ Αμίτσης Γαβριήλ «Αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2001 σ. 97

²⁸ Αμίτσης Γ. Βουλγαράκη Α., Μαρίνη Φ. «Οι προνοιακές πολιτικές στην Ελλάδα και η παρέμβαση του συνδικαλιστικού κινήματος για την ενίσχυση των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων» Μελέτη για το Ινστιτούτο Εργασία ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Αθήνα 2003 σ. 31

²⁹ Συμεωνίδου Χ. «Εφαρμογή μιας Συνολικής Δημογραφικής Πολιτικής για την αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας» Μελέτη για το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2004

- **Μεταβολές στον τομέα της απασχόλησης** με την εισαγωγή νέων ευέλικτων μορφών εργασίας που αποδίδονται στη μεταβολή των παραγωγικών συντελεστών και στην αύξηση της ανεργίας³⁰
- **Εισροή μεγάλου αριθμού μεταναστών** (νομίμων και παρανόμων) κυρίως μετά το 1989, λόγω των πολιτικών αλλαγών στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.³¹
- **Εξευρωπαϊσμός**, ο οποίος επιβάλλει νέους κανόνες και πειθαρχίες (κυρίως στο οικονομικό επίπεδο), ασκώντας πίεση προς ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον που προσφέρει νέες ευκαιρίες για το εμπόριο και την οικονομική ανάπτυξη.³²

Για την αντιμετώπιση αυτών των νέων προκλήσεων, υπάρχει η ανάγκη εκσυγχρονισμού του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας και θα ήταν σκόπιμο να συνοδευτεί από τη νομοθετική ρύθμιση ενός ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος³³ ώστε να αποφευχθεί ο αποκλεισμός και η περιθωριοποίηση ευάλωτων κοινωνικά ομάδων.

Παρόμοιες προκλήσεις αντιμετωπίζουν και τα υπόλοιπα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας των ευρωπαϊκών κρατών μελών. Οι κοινωνικές απαιτήσεις έχουν γίνει περισσότερες και μεγαλύτερες, το αίτημα για ποιότητα ζωής, εργασίας, εξισορρόπησης του χρόνου εργασίας και του ελεύθερου χρόνου είναι έντονο. Η ποικιλομορφία έχει μια σημαντική διάσταση, ιδίως στα μεγάλα αστικά κέντρα. Η αύξηση του αριθμού των γυναικών στο εργατικό δυναμικό αντικατοπτρίζεται στις νέες κοινωνικές απαιτήσεις, όπως για παράδειγμα στις υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών, των ηλικιωμένων και των εξαρτώμενων ατόμων. Επίσης, έχουν συντελεστεί σημαντικές αλλαγές στις οικογενειακές δομές, με συνέπεια οι οικογενειακοί δεσμοί

³⁰ Λυμπεράκη Α., Μουρίκη Α. «Η Αθόρυβη Επανάσταση. Νέες μορφές οργάνωσης της παραγωγής και της εργασίας» Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1996 σ. 105-128

³¹ Κατρούγκαλος Γ., Κοντιάδης Ξ., Κωστούλα Μ., Μουσμότη Μ., Παπαθεοδώρου Θ., Χαμόδρακα Ξ. Νομικές, «Θεσμικές και Διοικητικές διαστάσεις του καθεστώτος εισόδου και παραμονής μεταναστών στην Ελλάδα» Έρευνα για το Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, Αθήνα 2004

³² Taylor Gooby «Greek welfare reform in a European context», Εκδόσεις Ashgate, England 2006 σ. 480

³³ Ματσαγγάνης Μ. «Η Κοινωνική Αλληλεγγύη και οι αντιφάσεις της. Ο ρόλος του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος σε μια σύγχρονη κοινωνική πολιτική» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004 σ. 165

να αποδυναμώνονται. Τέλος, το περιβάλλον εργασίας έχει γίνει πολύ πιο ασταθές και ετερογενές.

2.3 Το κοινωνικό κράτος στην Ελλάδα

Το κοινωνικό κράτος στην Ελλάδα οικοδομήθηκε χωρίς συντονισμό και προέκυψε ως αποτέλεσμα συνεχών συμβιβασμών με ομάδες πίεσης ή περιστασιακής αντιμετώπισης κρίσεων με αποτέλεσμα το σημερινό κοινωνικό κράτος να μην αποτελεί ένα ενιαίο σύνολο κοινωνικών πολιτικών αλλά να απαρτίζεται από αποσπασματικές ρυθμίσεις που δεν αφορούν στο σύνολο του πληθυσμού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι κοινωνικοί θεσμοί στην Ελλάδα να απέχουν σήμερα σε πολύ μεγάλο βαθμό από τους αντίστοιχους της Δ. Ευρώπης ποσοτικά και ποιοτικά.

Ποσοτικά, γιατί οι κοινωνικές δαπάνες στην Ελλάδα δεν έχουν υπερβεί ποτέ το 25% του **Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος**³⁴ (ΑΕΠ) και οι κοινωνικές ανισότητες εξακολουθούν να είναι έντονες και μετά τη μεταφορά πόρων στα νοικοκυριά μέσα από τις κοινωνικές πολιτικές.

Ποιοτικά, οι διαφορές εμφανίζονται με την καθυστέρηση στην ανάπτυξη συνολικών πολιτικών για τη στήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων.³⁵

Αυτά τα χαρακτηριστικά δεν αποτελούν αποκλειστικό προνόμιο της Ελλάδας. Περίπου ίδιες ιδιορρυθμίες υπάρχουν και σε άλλα νότιοευρωπαϊκά κράτη, τα οποία χαρακτηρίζονται από τα δομικά και θεσμικά χαρακτηριστικά του συστήματος κοινωνικής πολιτικής του ηπειρωτικού προτύπου και την καθυστέρηση του συστήματος κοινωνικής προστασίας.³⁶

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν αλλαγές που σημειώθηκαν στο προνοιακό σύστημα σε νομοθετικό επίπεδο, τα τελευταία χρόνια. Μια ριζική αλλαγή έγινε με το Νόμο 2646/98 με την εισαγωγή του μοντέλου του **Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας (Ε.Σ.Κ.Φ.)**.

Ο νόμος αυτός αποτελεί προϊόν μιας σειράς διεργασιών που ξεκίνησαν με τις πρώτες προσπάθειες μεταρρύθμισης ουσιαστικά το 1988, τυποποιήθηκαν το 1992 με

³⁴ Το ΑΕΠ είναι το σύνολο της αγοραίας αξίας όλων των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου

³⁵ Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος «Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής» Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα 2003 σ. 115-143

³⁶ Κατρούγκαλος Γ. «Το κοινωνικό κράτος της μεταβιομηχανικής εποχής. Θεσμοί παροχικής διοίκησης και κοινωνικά δικαιώματα στο σύγχρονο κόσμο» Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1998 σ. 243

τις προσπάθειες αναδιοργάνωσης της κοινωνικής πρόνοιας και την καθιέρωση νέων θεσμών κοινωνικής προστασίας (Ν.2082/92), αναπροσαρμόστηκαν το 1995 με τη ρύθμιση των σχέσεων ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (Ν.2345/95) και οδήγησαν στον Νόμο του 1998, ο οποίος κατοχυρώνει τις αρχές οργάνωσης και τους κύριους άξονες λειτουργίας του.

Ο βασικός σκοπός του Ε.Σ.Κ.Φ. είναι η λειτουργία ενός δικτύου παροχής σύγχρονων υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας σε κάθε κάτοικο της χώρας που έχει ανάγκη ή απειλείται από άμεσο κίνδυνο. Βάσει του νόμου αυτού, μέσω του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, καταρτίστηκαν εθνικά προγράμματα και συντονίστηκε η ισόρροπη παροχή υπηρεσιών πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας. Τα προγράμματα αυτά εξειδικεύτηκαν μέσω των Περιφερειών, οι οποίες παρακολουθούσαν και την εφαρμογή τους στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Υλοποιήθηκαν από δημόσιους, ιδιωτικούς και εθελοντικούς φορείς που είναι πιστοποιημένοι, μετά από εισήγηση της αντίστοιχης Νομαρχίας, για την παροχή αντίστοιχων υπηρεσιών.

Σε επίπεδο οργάνων του Ε.Σ.Κ.Φ., επιδιώκεται η αναδιοργάνωση των δημόσιων φορέων προνοιακών υπηρεσιών και δημιουργείται ο Εθνικός Οργανισμός Κοινωνικής Φροντίδας (Ε.Ο.Κ.Φ.), που αποτελεί ένα νέο Νομικό Πρόσωπο Δημόσιου Δικαίου. Σ' αυτόν συγχωνεύονται και ενοποιούνται οι προνοιακές υπηρεσίες του Πατριωτικού Ιδρύματος Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντίληψης (Π.Ι.Κ.Π.Α), του Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας (Ε.Ο.Π.) και του Κέντρου Βρεφών η ΜΗΤΕΡΑ, οι οποίοι και καταργούνται³⁷. Σύμφωνα με τον Νόμο αυτό τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ) και οι υπηρεσίες του Ε.Ο.Κ.Φ. καταργούνται και μετατρέπονται σε υπηρεσίες του Περιφερειακού Συστήματος Υγείας και Πρόνοιας (Πε.Σ.Υ.Π) στην Περιφέρεια του οποίου λειτουργούν. Τα Περιφερειακά συστήματα υγείας (Πε.Σ.Υ.) μετονομάζονται σε Πε.Σ.Υ.Π. Οι υπηρεσίες αυτές αποτελούν αποκεντρωμένες και ανεξάρτητες υπηρεσιακές μονάδες του Πε.Σ.Υ.Π. με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και ονομάζονται μονάδες κοινωνικής φροντίδας.

Το Ε.Σ.Κ.Φ. ως σύστημα κοινωνικής φροντίδας δεν ανταποκρίνεται πλήρως στις σημερινές κοινωνικές περιστάσεις. Μια σημαντική έλλειψη είναι ότι δεν

³⁷ Νόμος 3106 περί Αναδιοργάνωση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής. Φροντίδας, 2003

ρυθμίζεται ένα εγγυημένο ελάχιστο εισόδημα που θα εξασφαλίζει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για τους πολίτες που έχουν ανάγκη.³⁸

Με την ανάληψη της κυβέρνησης από τη Νέα Δημοκρατία, το Μάρτιο του 2004, το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας μετονομάζεται σε Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Το 2005, ψηφίζεται ο Νόμος 3329 που αφορά στην περιφερειακή συγκρότηση του Εθνικού Συστήματος Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.³⁹ Ο Νόμος αυτός δημιουργεί τις Διοικήσεις Υγειονομικής Περιφέρειας (Δ.Υ.ΠΕ.). Η επικράτεια διαιρείται σε Υγειονομικές Περιφέρειες οι οποίες ταυτίζονται με τις Διοικητικές.

Ο σκοπός της Δ.Υ.ΠΕ. είναι ο προγραμματισμός, συντονισμός, εποπτεία και έλεγχος στα όρια της οικείας Υγειονομικής Περιφέρειας, της λειτουργίας όλων των Φορέων Παροχής Υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Φ.Π.Υ.Υ.Κ.Α.).

Ως φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης ορίζονται οι ακόλουθοι:

1) Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας και Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας,

2) Κέντρα Ψυχικής Υγείας και Απεξάρτησης,

3) Λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου του δημόσιου τομέα, που ασκούν δραστηριότητες στους τομείς υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης και εποπτεύονται από τον Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Το «Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης» βασίζεται στους εξής άξονες:⁴⁰

1. Στο σχεδιασμό προγραμμάτων κοινωνικής παρέμβασης που στηρίζονται στις αρχές της Λευκής Βίβλου⁴¹ για τη Διακυβέρνηση με ουσιαστική εφαρμογή των Γενικών της αρχών: Άνοιγμα, συμμετοχή, καταλογισμός ευθυνών, αποτελεσματικότητα και συνοχή
2. Στον εκσυγχρονισμό των δομών των δημοσίων και ιδιωτικών φορέων της Πρόνοιας στη βάση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της πολυδιάστατης αξιολόγησης
3. Στο σχεδιασμό και εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής παρέμβασης σε πλουραλιστική βάση (συμμετοχή κρατικών φορέων, μη κυβερνητικών

³⁸ Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος «Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής» Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα 2003 σ.286

³⁹ ΦΕΚ 81 τεύχος Α περί Περιφερειακής Συγκρότησης του ΕΣΥ, 4 Απριλίου 2005

⁴⁰ Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος «Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής» Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα 2003 σ.289

⁴¹ κατά το Διεθνές Δίκαιο να ονομάζεται η συλλογή κρατικών επισήμων εγγράφων τα οποία και εκδίδουν οι κυβερνήσεις σε μορφή βιβλίου.

οργανώσεων, τοπικής αυτοδιοίκησης και εκπροσώπων ομάδων στόχου) με ιδιαίτερη έμφαση στην αρχή της Ουσιαστικής Καταλληλότητας των φορέων που παρέχουν κοινωνική φροντίδα

4. Στη δημιουργία ευέλικτων δικτύων κοινωνικής φροντίδας και διάχυση της τεχνογνωσίας και των καλών πρακτικών στα υποκείμενα του δικτύου
5. Στην αξιοποίηση ανθρώπινων και υλικών πόρων του ιδιωτικού τομέα
6. Στην επικέντρωση και προσαρμοστικότητα στις ιδιαίτερες ανάγκες των κοινωνικών ομάδων που βιώνουν ή απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό.

Μετά από δύο χρόνια, ο νόμος. 3527/07⁴² μειώνει τις Υ.ΠΕ από δεκαεπτά (17) σε επτά (7). Η γενική και αόριστη επιχειρηματολογία ήταν ότι η περιφερειακή διοίκηση του συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας αναμορφώνεται και οι Δ.Υ.ΠΕ περιορίζονται από δεκαεπτά (17) σε επτά (7), στο πλαίσιο μιας μεταβατικής περιόδου που τελικά "οδήγησε" στην πλήρη εξάλειψη τους.

2.4 Διάρθρωση των φορέων παροχής προνοιακών υπηρεσιών

Για την κατηγοριοποίηση των φορέων παροχής προνοιακών υπηρεσιών θα χρησιμοποιήσουμε την ταξινόμηση του Siebel⁴³, σύμφωνα με τον οποίο οι τομείς παροχής προσωπικών κοινωνικών υπηρεσιών είναι οι ακόλουθοι: Δημόσιος τομέας (κρατικές υπηρεσίες, Ο.Τ.Α., ΝΠΔΔ), η Αγορά (ιδιωτικές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις), ο ιδιωτικός μη κερδοσκοπικός τομέας (Εκκλησία, Εθελοντικές οργανώσεις, Ν.Π.Ι.Δ.) και οι φορείς αυτοβοήθειας (άτυπα δίκτυα φροντίδας)⁴⁴

2.4.1. Δημόσιοι Φορείς Πρόνοιας

Στον τομέα αυτό εντάσσονται οι φορείς που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας σε:

- **κεντρικό,**
- **περιφερειακό,**

⁴² ΦΕΚ 25 τεύχος Α περί «Κύρωση συμβάσεων υπέρ νομικών προσώπων εποπτευόμενων από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και λοιπές διατάξεις», 09 Φεβρουαρίου 2007

⁴³ Ο Walter Siebel είναι καθηγητής της κοινωνιολογίας, που ειδικεύεται στην περιφερειακή και αστική έρευνα στο Πανεπιστήμιο του Όλντενμπουργκ.

⁴⁴ Ulf R. Siebel «Foreign Trade Law of the Federal Republic of Germany» Εκδόσεις F. Knapp, Γερμανία 1989

- **νομαρχιακό**
- **και τοπικό επίπεδο.**

Οι φορείς αυτοί ανήκουν στο τυπικό, επίσημο σύστημα φορέων και το χαρακτηριστικό γνώρισμά τους είναι ότι αποτελούν θεσμοθετημένα όργανα και έχουν νομική υποχρέωση να παρέχουν κοινωνική πρόνοια.

Στο κεντρικό επίπεδο ανήκουν τα Υπουργεία, τα Ν.Π.Δ.Δ., και τα Ν.Π.Ι.Δ. που επιχορηγούνται αποκλειστικά από το κράτος. Παρέχουν υπηρεσίες σε παιδιά και νέους, σε άτομα με ειδικές ανάγκες, σε ηλικιωμένους και σε άτομα που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού, όπως πρόσφυγες, μετανάστες, παλιννοστούντες, άστεγους, τσιγγάνους, μονογονεϊκές οικογένειες κ.ά. Το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι ο κύριος δημόσιος φορέας διαμόρφωσης της κοινωνικής πολιτικής. Το Υπουργείο διαμορφώνει το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής και την εξειδίκευση των προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας. Συνήθως ο αρμόδιος υφυπουργός μαζί με το Γενικό Γραμματέα Κοινωνικής Πρόνοιας έχουν την πολιτική ευθύνη για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας. Στη Γενική Διεύθυνση Πρόνοιας λειτουργούν οι εξής διευθύνσεις: Διεύθυνση προστασίας οικογένειας, Διεύθυνση κοινωνικής αντίληψης και αλληλεγγύης, Διεύθυνση προστασίας ατόμων με αναπηρίες.⁴⁵

Σε περιφερειακό επίπεδο οι αρμοδιότητες του τομέα κοινωνικής πρόνοιας ασκούνταν από τις Περιφέρειες και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις μέχρι πριν δύο (2) χρόνια που με το σχέδιο «Καλλικράτης» οι τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις καταργήθηκαν. Οι Περιφέρειες είναι αποκεντρωμένες υπηρεσίες της κεντρικής διοίκησης και οι αρμοδιότητές τους στο πεδίο της πρόνοιας ασκούνται από τη Διεύθυνση Υγείας και Πρόνοιας και συγκεκριμένα από το Τμήμα Πρόνοιας. Το Τμήμα Πρόνοιας συντονίζει και αξιολογεί τη λειτουργία των φορέων πρόνοιας της Περιφέρειας, μελετά και εισηγείται μέτρα για την αποτελεσματικότερη παροχή υπηρεσιών πρόνοιας στους κατοίκους της Περιφέρειας.⁴⁶

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις είχαν αρμοδιότητες κοινωνικής πολιτικής και πιστοποιούν παράλληλα τους ιδιωτικούς μη κερδοσκοπικούς προνοιακούς φορείς.

⁴⁵ Παναγιώτης Σταθόπουλος «Κοινωνική Πρόνοια. Ιστορική εξέλιξη-Νέες Κατευθύνσεις» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2005 σ. 187

⁴⁶ Αμίτσης Γαβριήλ «Αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2001 σ. 126

Με το σχέδιο «Καλλικράτης» για τη διοικητική μεταρρύθμιση της χώρας οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις καταργήθηκαν και στη θέση τους συστήθηκαν δεκατρείς (13) περιφέρειες που ταυτίζονται με τα υφιστάμενα γεωγραφικά όρια των δεκατριών (13) διοικητικών περιφερειών. Η μεταρρύθμιση αυτή είχε σαν αποτέλεσμα όλοι οι οργανισμοί της δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης που περιλάμβανε πενήντα τέσσερις (54) νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, τρία (3) διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και δεκαεννέα (19) επαρχεία, δηλαδή εβδομήντα έξι (76) διοικητικές ενότητες, να καταργηθούν και στη θέση τους να συσταθούν οι δεκατρείς (13) περιφέρειες καθώς οι αρμοδιότητες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων μεταφέρθηκαν στην νεοσύστατη Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση στην οποία ενσωματώθηκαν και αρμοδιότητες που ασκούσαν από την κρατική περιφέρεια.

Σε τοπικό επίπεδο οι αρμοδιότητες στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας ασκούνται από τους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.⁴⁷ Με το Ν. 2218/94 η παροχή υπηρεσιών πρόνοιας υπάγεται πλέον στην κατηγορία των τοπικών υποθέσεων που διοικούνται αποκλειστικά από τους Ο.Τ.Α.⁴⁸

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει εισέλθει σχετικά πρόσφατα στο χώρο των κοινωνικών υπηρεσιών, αλλά ολοένα και περισσότερο παρεμβαίνει δραστικά στην εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων. Στην αρχή η παρέμβαση της η Τ.Α. επικεντρώθηκε στη λειτουργία των ΚΑΠΗ (Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων) και στη λειτουργία παιδικών σταθμών⁴⁹. Σήμερα, οι παρεμβάσεις της καλύπτουν ολοένα και μεγαλύτερες πληθυσμιακές ομάδες, οι οποίες κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.

Οι βασικές αρμοδιότητες της Τ.Α. είναι να δημιουργεί :

- **Κέντρα Πρόληψης της εξάρτησης**
- **προγράμματα Βοήθεια στο Σπίτι**
- **προγράμματα Κοινωνικής Μέριμνας,**
- **Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης ΑΜΕΑ,**
- **Γραφεία προώθησης των ανέργων στην αγορά εργασίας**

⁴⁷ Όλγα Στασινοπούλου «Η τοπική κοινότητα στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής», Έρευνα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση σ. 49

⁴⁸ Αμίτσης Γαβριήλ «Αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας» Εκδόσεις Παλαζήσης, Αθήνα 2001 σ. 138-142

⁴⁹ Τζένη Καβουνίδη «Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού», Έρευνα για το ΕΚΚΕ, Αθήνα 1999 σ. 217-123

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μέσω των κοινωνικών υπηρεσιών μπορεί να διαδραματίσει ένα ρόλο ζωτικής σημασίας στην καθημερινή ζωή των κατοίκων μιας πόλης. Ασκεί σημαντική επίσης επίδραση κυρίως στις γυναίκες οι οποίες αποτελούν την πλειοψηφία του πληθυσμού. Η Τ.Α. στο σχεδιασμό των δημοτικών κοινωνικών υπηρεσιών είναι πολύ σημαντικό να λαμβάνει υπόψη τον παράγοντα φύλου για να μετριάσει τις διακρίσεις σε χωροταξικό και κοινωνικό επίπεδο.⁵⁰

Η Τ.Α. μπορεί να εξελιχθεί σε σημαντικό πρωταγωνιστή στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, γιατί σύμφωνα με τις Κοινές Εκθέσεις για την Κοινωνική ενσωμάτωση η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού μπορεί να επιτευχθεί πολύ πιο αποτελεσματικά σε τοπικό επίπεδο. Η Τ.Α. αποτελεί το χωνευτήρι των σημαντικότερων κοινωνικών προβλημάτων και της αντιμετώπισης της κοινωνικής παθολογίας, καθώς η τοπική κοινωνία με τις αρχές της είναι η πρώτη που βιώνει άμεσα την πολυπλοκότητα της καθημερινότητας και καλείται να αντιμετωπίσει τις συνέπειες. Ο ρόλος που επιτελεί είναι ρυθμιστικός, παρεμβατικός, συναινετικός, εφόσον οι εταίροι του πεδίου που ελέγχει πολλές φορές συνδέονται με διαφορετικές δομές και ανταγωνιστικούς τοπικούς θεσμούς.

Η μεταφορά αρμοδιοτήτων από τον κρατικό τομέα στους δήμους και κοινότητες και η αποκέντρωση ήταν μέρος του πολιτικού προγράμματος όλων των κυβερνήσεων της τελευταίας δεκαετίας. Όμως, η έλευσή της φάνηκε σαν να ήταν απρόσμενη και ετεροπροσδιορισμένη. Υπαγορεύθηκε από τη μετατόπιση του κέντρου βάρους άσκησης της κοινωνικής πολιτικής από τον κρατικό τομέα στην τοπική αυτοδιοίκηση και συνέπεσε με την εκ μέρους της διαχείριση των προεπιλεγμένων, χρηματοδοτούμενων από την Ε. Ε. προγραμμάτων. Επιβαρύνθηκε από την απουσία ή υπόστελέχωση των φορέων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, ψυχικής υγείας και κοινωνικής προστασίας, κυρίως, στην Περιφέρεια.

Η μεταβίβαση, όμως, αρμοδιοτήτων περιορίζεται ακόμα από διάφορους παράγοντες, όπως η έλλειψη οικονομικών πόρων, καθώς δεν είχε έως τότε πρόσβαση σε ανεξάρτητες πηγές χρηματοδότησης που να αποφέρουν αξιόλογο εισόδημα. Απουσιάζει, ακόμη, το νομικό και θεσμικό πλαίσιο που θα ενισχύσει τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε συνεργασία με άλλους φορείς για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας. Τέλος, παρά την καθολική πολιτική βούληση για τη

⁵⁰ Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών 2006

μεταφορά αρμοδιοτήτων από τον κρατικό τομέα στο χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εντούτοις η μεταφορά αυτή απαιτεί μια μακρόχρονη διαδικασία, γιατί προβάλλεται αντίσταση από διάφορα επίπεδα του κρατικού τομέα.⁵¹

Τα όργανα που προωθούν την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, προβλέπουν τρεις, σχετικά, αυτόνομες οργανωτικές μορφές και απαιτούν:

α) η πρώτη την ίδρυση ΝΠΔΔ που θα παρέχουν υπηρεσίες ανοικτής ή κλειστής περίθαλψης σε διάφορες ομάδες του πληθυσμού

β) η δεύτερη αντιστοιχεί την ίδρυση ΝΠΔ με τη μορφή Δημοτικής Επιχείρησης ή Αστικής Εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που συνήθως παρέχουν ευρύτερες υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας

γ) η τρίτη την ίδρυση Διευθύνσεων ή τμημάτων Κοινωνικών Υπηρεσιών χωρίς αυτοτελή νομική υπόσταση.⁵²

2.4.2. Ιδιωτικοί Φορείς Πρόνοιας

Ο ρόλος του ιδιωτικού, κερδοσκοπικού τομέα στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών έχει παρουσιάσει αύξηση την τελευταία δεκαετία και επικεντρώνεται ιδιαίτερα στις υπηρεσίες φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας και στην κλειστή περίθαλψη των ηλικιωμένων.

Οι θέσεις σε δημόσιους βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς δεν επαρκούν για να ικανοποιήσουν τις υπάρχουσες ανάγκες. Έτσι, οι γονείς που έχουν σχετική οικονομική άνεση συχνά προτιμούν τους ιδιωτικούς σταθμούς, για λόγους που σχετίζονται με την ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας. Τα προβλήματα στους δημοτικούς σταθμούς εστιάζονται, κυρίως, στην έλλειψη παιδαγωγικά καταρτισμένου βοηθητικού προσωπικού, σε ακατάλληλες κτιριακές εγκαταστάσεις και ανεπαρκή υλικοτεχνική υποδομή.

Στον ιδιωτικό τομέα, αν και σε πολλούς σταθμούς οι συνθήκες μπορεί να είναι ικανοποιητικές, τα δίδακτρα είναι απαγορευτικά για πολλές οικογένειες, αφού μπορεί να φθάνουν έως τα 5000 ευρώ ετησίως.

Σύμφωνα με αδημοσίευτη έρευνα της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.), πανελλαδικά λειτουργούν 1736 παιδικοί

⁵¹ Τζένη Καβουνίδη «Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού», Έρευνα για το ΕΚΚΕ, Αθήνα 1999 σ. 224-226

⁵² Αμίτσης Γαβριήλ «Αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2001 σ.137

και βρεφονηπιακοί σταθμοί σε 652 δήμους και κοινότητες. Σ' αυτούς απασχολούνται 11.137 εργαζόμενοι και εξυπηρετούνται 77.441 παιδιά. Η έρευνα κατέδειξε ότι 848 παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί (48%) λειτουργούν από εννιά ώρες και άνω την ημέρα, ενώ μόνο οι 207 (11,9%) παραμένουν ανοιχτοί λιγότερο από επτά ώρες την ημέρα. Επίσης ένα μικρό ποσοστό (3,5%) 60 δηλαδή δημοτικοί σταθμοί δεν διαθέτουν νιπτήρες ή τουαλέτες προσαρμοσμένες στις ανάγκες των παιδιών που εξυπηρετούν. Το 3,5% των παιδικών σταθμών διαθέτει λεωφορεία μεταφοράς παιδιών.

Η μεγάλη αύξηση του ιδιωτικού τομέα στην περίθαλψη των ηλικιωμένων και ιδιαίτερα στην περίθαλψη των κατάκοιτων ηλικιωμένων και ηλικιωμένων με χρόνιες παθήσεις, οφείλεται στο γεγονός ότι οι θέσεις σε δημόσια και σε μη κερδοσκοπικά ιδρύματα δεν επαρκούν για να καλύψουν τη ζήτηση και, κυρίως, δεν τα προτιμούν οι εύποροι ηλικιωμένοι, ή οι οικογένειές τους, που επιλέγουν τα ιδιωτικά ιδρύματα.⁵³ Οι ιδιωτικοί κερδοσκοπικοί φορείς λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κίνητρα, με βασικό-όχι όμως πάντα αποκλειστικό-κίνητρο το οικονομικό κέρδος. Τα έξοδα για την παροχή υπηρεσιών καλύπτονται άμεσα ή έμμεσα από τους εξυπηρετούμενους ή τις οικογένειες τους.⁵⁴

2.4.3. Εθελοντικός μη κερδοσκοπικός τομέας

Στον τομέα αυτό ανήκουν μη κυβερνητικοί οργανισμοί, όπως η Εκκλησία, οι εθελοντικές οργανώσεις και τα Φιλανθρωπικά Σωματεία. Οι φορείς αυτοί ιδρύονται από φυσικά πρόσωπα με βασικό κίνητρο το ηθικό έρεισμα, ενώ στις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα η υποχρέωση για παροχή υπηρεσιών έχει νομικό έρεισμα. Ο εθελοντισμός και η ιδιωτική πρωτοβουλία έχουν προσφέρει σημαντικό έργο στο χώρο της πρόνοιας και πολλές φορές χρησιμοποιούν τη δύναμή τους και την εμπειρία τους, για να λειτουργήσουν ως ομάδες πίεσης στην κυβέρνηση για την προώθηση μέτρων κοινωνικής πολιτικής.⁵⁵

Το πεδίο παρέμβασης των φορέων του εθελοντικού τομέα είναι η παροχή υπηρεσιών για άτομα με αναπηρίες, ηλικιωμένους, παιδιά, πρόσφυγες, μετανάστες,

⁵³ Τζένη Καβουνίδη «Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού», Έρευνα για το ΕΚΚΕ, Αθήνα 1999 σ. 273

⁵⁴ Παναγιώτης Σταθόπουλος «Κοινωνική Πρόνοια. Ιστορική εξέλιξη-Νέες Κατευθύνσεις» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2005 σ. 228

⁵⁵ Παναγιώτης Σταθόπουλος «Κοινωνική Πρόνοια. Ιστορική εξέλιξη-Νέες Κατευθύνσεις» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2005 σ. 235

παλιννοστούντες, τσιγγάνους, μουσουλμάνους, φυλακισμένους/αποφυλακισμένους, μονογονεϊκές οικογένειες, θύματα σωματεμπορίας κ.ά.

Αν και ο εθελοντισμός έχει μακρά ιστορία, εντούτοις στη χώρα μας είναι ακόμη περιορισμένος σε σχέση με άλλες χώρες της κοινότητας.

Η εμφάνιση πολλών καινούριων μη κερδοσκοπικών οργανώσεων και η γενική αύξηση, κατά τα τελευταία χρόνια του ρόλου του ιδιωτικού μη κερδοσκοπικού τομέα στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας δεν πρέπει να οφείλεται σε κρατική μέριμνα για την προώθηση του εθελοντισμού. Οι περισσότερες νεοσυσταθείσες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις δεν βασίζονται τόσο σε εθελοντική εργασία, όσο σε έμμισθη εργασία και έχουν αναπτυχθεί χάρη στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα της Ε.Ε., με αποτέλεσμα να εμφανίζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά με τις ιδιωτικές κερδοσκοπικές οργανώσεις. Επειδή υπάρχει εξάρτηση για τη χρηματοδότησή τους με κέντρα πολιτικής εξουσίας, πολλές φορές αναπτύσσονται πελατειακές σχέσεις για την εξυπηρέτηση πολιτικών συμφερόντων.⁵⁶

Σημαντικός είναι και ο ρόλος της Εκκλησίας στον τομέα της πρόνοιας. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος παρέχει υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και προστασίας σε σημαντικό βαθμό. Συμβάλλει θεωρητικά, στην ιδεολογική διαμόρφωση της έννοιας της καθολικής προσφοράς και ενεργοποίησης εθελοντών, με την παροχή ισχυρών ηθικών κινήτρων, και, πρακτικά με την οργάνωση ενός αποκεντρωμένου και κατά κανόνα αυτοχρηματοδοτούμενου δικτύου κοινωνικής προσφοράς.

Συγκεκριμένα, παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες, σε κεντρικό επίπεδο με την Ιερά Σύνοδο, την Αποστολική Διακονία, τις Ιερές Μητροπόλεις και τις Ενορίες, με τα ενοριακά φιλόπρωχα ταμεία, τα ενοριακά συσσίτια κ.τ.λ.⁵⁷

Σημαντική είναι επίσης και η συνεισφορά των Μονών, αν και η ακριβής αποτίμηση του έργου τους παρουσιάζει πολλές δυσκολίες. Παρατηρείται, λοιπόν, μια ιδιότυπη μορφή πυραμιδοειδούς διοικητικής οργάνωσης, ανεξάρτητη στα μεταξύ της επίπεδα είτε αυτά είναι διοικητικά, είτε οικονομικά, επειδή κάθε κοινωνικός φορέας της Εκκλησίας είναι σχετικά αυτόνομος εφόσον εξασφαλίζει μόνος του τα αναγκαία μέσα που κατοχυρώνουν τη συνέχεια της δράσης του και ενεργοποιεί κάθε διαθέσιμο,

⁵⁶ Τζένη Καβουνίδη «Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού», Έρευνα για το ΕΚΚΕ, Αθήνα 1999 σ. 273

⁵⁷ Διέλλας Γ. «Η συμβολή της εκκλησίας της Ελλάδος, στη διαμόρφωση του "κράτους πρόνοιας" και η συμμετοχή της στο σύστημα κοινωνικής φροντίδας» διαδικτυακός τόπος της εκκλησίας της Ελλάδος, www.ecclesia.gr/greek/holysynod/, ημερομηνία πρόσβασης 7/1/2012.

τοπικό κυρίως, κοινωνικό πόρο.⁵⁸ Αυτή η τακτική εκφράζει τη φιλοσοφία της Εκκλησίας για τη φιλανθρωπία. Αρκετοί υποστηρίζουν τη συνεργασία της Εκκλησίας με άλλους αποκεντρωτικούς θεσμούς, όπως είναι η Τοπική Αυτοδιοίκηση ή και κάποιους εθελοντικούς φορείς της κοινωνίας πολιτών που ενεργοποιούνται στον τομέα της κοινωνικής παρέμβασης.

2.4.4. Άτυπα δίκτυα Κοινωνικής

Στα δίκτυα άτυπης φροντίδας δεν υπάρχει συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο λειτουργίας, και όπου υφίσταται οι ομάδες αυτοβοήθειας λειτουργούν ως Σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η κατηγορία αυτή χαρακτηρίζεται από τον ανεπίσημο τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας.⁵⁹ Ο όρος ανεπίσημη φροντίδα χρησιμοποιείται προκειμένου να διακρίνεται από παρόμοιες μορφές φροντίδας, οι οποίες όμως παρέχονται με αμοιβή από οικιακές βοηθούς, πρακτικές νοσοκόμες κ.ά. Η Στασινοπούλου περιγράφει τις μορφές άτυπης φροντίδας ως εξής : «η ανεπίσημη φροντίδα είναι η βοήθεια και η στήριξη που προσφέρουν τα λεγόμενα «άτυπα δίκτυα», δηλαδή τα οικογενειακά σχήματα, οι συγγενείς, οι φίλοι, οι γείτονες, οι συνάδελφοι στο χώρο εργασίας». Βασικός φορέας άτυπης φροντίδας είναι η οικογένεια και ακολουθούν οι συγγενείς, οι φίλοι, οι γείτονες».⁶⁰

Ο ανεπίσημος τομέας των άτυπων δικτύων που στηρίζονται στις διαπροσωπικές σχέσεις που προαναφέραμε, διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας. Αν και δεν έχουν διεξαχθεί έρευνες για τη λειτουργία αυτών των δικτύων, εντούτοις υπάρχει γενική συναίνεση ότι παίζουν μεγαλύτερο ρόλο στην παροχή πρόνοιας και υπηρεσιών στην Ελλάδα από ότι στις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. Αρκετοί μελετητές υποστηρίζουν ότι ο υποτυπώδης χαρακτήρα της δημόσιας παροχής υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας οφείλεται στην ανάπτυξη των άτυπων δικτύων. Τα δίκτυα καλύπτουν τους τομείς που αφορούν στη

⁵⁸ Χαντζή Δ. «Οι εκκλησιαστικοί φορείς υγείας και πρόνοιας, Μεταπτυχιακή Εργασία, Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης, Διοίκηση Μονάδων Υγείας» Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα 2005

⁵⁹ Παναγιώτης Σταθόπουλος «Κοινωνική Πρόνοια. Ιστορική εξέλιξη-Νέες Κατευθύνσεις» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2005 σ. 241

⁶⁰ Ολγα Στασινοπούλου «Άτυπα Δίκτυα Φροντίδας και Σύγχρονος Πρόνοιας Πλουραλισμός» έντυπο «ΕΚΛΟΓΗ» τεύχ. 93, έτος 1992 σ. 109-120.

φροντίδα των ηλικιωμένων, στη φροντίδα των ατόμων με αναπηρίες και φροντίδα παιδιών προσχολικής ηλικίας.⁶¹

Την τελευταία δεκαετία ορισμένοι μελετητές υποστηρίζουν ότι τα άτυπα αυτά δίκτυα έχουν αποδυναμωθεί σε σχέση με το παρελθόν. Αυτό οφείλεται, κυρίως, στις επιπτώσεις της εκβιομηχάνισης και της αστικοποίησης που προκάλεσαν αλλαγές σ' αυτά τα δίκτυα. Δεν έχουν διεξαχθεί, όμως, μελέτες και έρευνες που να τεκμηριώνουν αυτή την άποψη. Στη χώρα μας, πάντως, έχουν σημειωθεί οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που ενδεχομένως να έχουν επηρεάσει τη δυνατότητα ή την προθυμία των μελών των δικτύων και προσφέρουν ορισμένα είδη πρόνοιας ή υπηρεσιών.⁶²

2.5 Η μεταρρύθμιση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Όπως αναφέραμε η μεταφορά αρμοδιοτήτων από τον κρατικό τομέα στους δήμους και κοινότητες και η αποκέντρωση ήταν μέρος του πολιτικού προγράμματος όλων των κυβερνήσεων της τελευταίας δεκαετίας. Η πορεία προς την μεταρρύθμιση αυτή περιελάμβανε την αναδιάρθρωση της περιφέρειας βάση δυο (2) σχεδίων, το σχέδιο «Ι. Καποδίστριας» και το σχέδιο «Καλλικράτης».

2.5.1. Το σχέδιο «Ι. Καποδίστριας»

Η ανάγκη για μεταρρύθμιση αποτέλεσε πάγιο αίτημα της τοπικής αυτοδιοίκησης για χρόνια.⁶³ Η ίδια η Κεντρική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων (ΚΕΔΚΕ) διατύπωνε συχνά την ανάγκη για σχεδιασμό και εφαρμογή κύκλου μεταρρυθμίσεων με κέντρο την αυτοδιοίκηση. Στο νέο περιβάλλον που θα διαμορφωνόταν με την διοικητική μεταρρύθμιση, η τοπική αυτοδιοίκηση δεν θα ήταν απλά ένα εκτελεστικό όργανο της κεντρικής εξουσίας, αλλά ένας αυτόνομος θεσμός

⁶¹ Τζένη Καβουνίδη «Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού», Έρευνα για το ΕΚΚΕ, Αθήνα 1999

⁶² Τζένη Καβουνίδη «Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού», Έρευνα για το ΕΚΚΕ, Αθήνα 1999

⁶³ Χατζηπαντελής Θ. «Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης» Έρευνα για το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα 2008 σ. 124

διαμόρφωσης των τοπικών προτεραιοτήτων, με επαρκείς χρηματικούς, αλλά και ανθρώπινους πόρους ώστε να επιτελέσει αυτόν το σκοπό.⁶⁴

Η ευρωπαϊκή εμπειρία στη μεταρρύθμιση ήταν η “πυξίδα” σε αυτή την προσπάθεια. Η πιο συνεκτική προσπάθεια συντελέστηκε στη Μ. Βρετανία στην δεκαετία του ‘30, αλλά εξίσου αξιόλογες προσπάθειες έλαβαν χώρα στην Δανία (1970), την Σουηδία, τη Νορβηγία και τη Δ. Γερμανία (δεκαετία του ‘50) και τη Γαλλία το 1963.⁶⁵

Μέχρι την εφαρμογή του σχεδίου «Ι. Καποδίστριας»⁶⁶ βάση του Ν. 2539/97, υπήρχε πλήθος ΟΤΑ, οι οποίοι λειτουργούσαν ανισομερώς ως διεκπεραιωτές της τοπικής γραφειοκρατίας και ως κέντρα οργάνωσης της τοπικής ζωής. Προσπάθειες μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοικητικής ζωής είχαν γίνει και πριν τον «Καποδίστρια», για παράδειγμα με τον Ν. 1416/84 και τον Ν. 1622/86, οι οποίοι όμως απλά προετοίμασαν το έδαφος, παρέχοντας κίνητρα εθελοντικής συνένωσης. Από τους 5775 ΟΤΑ που υπήρχαν πριν τον «Καποδίστρια», μόνο 400 εκδήλωσαν ενδιαφέρον. Μετά το 2008, πάλι, οι 5775 ΟΤΑ έγιναν 1034.

Η αποτίμηση του «Καποδίστρια» είχε δύο σκέλη: από τη μία η συγχώνευση των 457 δήμων και 5.318 κοινοτήτων σε 900 και 134 αντίστοιχα υπήρξε θετικό βήμα σε σχέση με το παρελθόν, από την άλλη όμως, ο αριθμός των ΟΤΑ παρέμεινε υψηλός, ενώ δεν ακολούθησε ανάλογη οικονομική και διοικητική στήριξη, ούτε σημαντική αλλαγή του πολιτικού και διοικητικού σκηνικού.⁶⁷

2.5.2. Το σχέδιο «Καλλικράτης»

Με τον Νόμο 3852/2010 ψηφίστηκε το σχέδιο «Καλλικράτης»⁶⁸, το οποίο χαρακτηρίστηκε και ως η «νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης», με στόχο τον καλύτερο σχεδιασμό, τη σαφέστερη οριοθέτηση αρμοδιοτήτων, την αναβάθμιση της δημοκρατικής λειτουργίας της αυτοδιοίκησης και την δημιουργία ισχυρών διοικητικών ενοτήτων.

⁶⁴ Χατζηπαντελής Θ. «Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης» Έρευνα για το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα 2008 σ. 145

⁶⁵ Χατζηπαντελής Θ. «Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης» Έρευνα για το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα 2008 σ.147

⁶⁶ ΦΕΚ 244 τεύχος Α' περί σχέδιο «Καποδίστριας» 4 Δεκεμβρίου 1997

⁶⁷ Χατζηπαντελής Θ. «Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης» Έρευνα για το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα 2008 σ.152

⁶⁸ ΦΕΚ 87 τεύχος Α περί σχέδιο «Καλλικράτης», 7 Ιουνίου 2010

Με το νόμο αυτό οι δήμοι και οι περιφέρειες συγκροτούν τον πρώτο και δεύτερο βαθμό αυτοδιοίκησης και αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου και έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, όπως κατοχυρώνεται στο αρθρ. 102 του Συντάγματος και στον ευρωπαϊκό χάρτη τοπικής αυτονομίας.

Ο δεύτερος βαθμός αυτοδιοίκησης αποτελείται πλέον από τις περιφέρειες, οι οποίες φέρουν την ευθύνη του σχεδιασμού, του προγραμματισμού και της υλοποίησης πολιτικών σε περιφερειακό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη εθνικές και ευρωπαϊκές παραμέτρους .

Η περιφερειακή αυτοδιοίκηση προκύπτει από τη συνένωση των υφιστάμενων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, οι οποίες καταργούνται και οι αρμοδιότητες τους μεταφέρονται., με ουσιαστικότερη αυτή του «ενιαίου στρατηγικού αναπτυξιακού σχεδιασμού» της περιφέρειας.⁶⁹ Από τις εβδομήντα έξι (76) διοικητικές ενότητες, διατηρούνται δέκα τρεις (13) περιφέρειες, οι οποίες διοικούνται από τον (αιρετό) περιφερειάρχη, τους αντιπεριφερειάρχες, το περιφερειακό συμβούλιο και το συμβούλιο διαβούλευσης της περιφέρειας. Ενδεικτικοί τομείς αρμοδιότητας είναι ο προγραμματισμός & η ανάπτυξη, οι υποδομές- μεταφορές- επικοινωνίες, η χωροταξία- πολεοδομία-περιβάλλον, οι φυσικοί πόροι-ενέργεια- βιομηχανία, το εμπόριο, ο τουρισμός και η απασχόληση, η εκπαίδευση, ο πολιτισμός και αθλητισμός, η γεωργία, η κτηνοτροφία και η αλιεία και η πολιτική προστασία.

⁶⁹ Χατζηπαντελής Θ. «Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης» Έρευνα για το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα 2008 σ.163

Εικόνα 2.1 Ο Διαχωρισμός Δήμων Μεσσηνίας βάση του σχεδίου Καλλικράτη

Οι Δήμοι είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο ΝΠΔΔ και αποτελούν τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι Καλλικρατικοί Δήμοι προκύπτουν από τις συνενώσεις των παλαιότερων δήμων και απαρτίζονται από επιμέρους δημοτικές και τοπικές κοινότητες, οι οποίες ταυτίζονται με τους παλιούς δήμους και τοπικά διαμερίσματα αντίστοιχα.

Με την επαναθεμελίωση των δήμων, δημιουργούνται λιγότεροι και ισχυρότεροι Δήμοι (περίπου 370), ενώ περιορίζονται δραστικά τα ΝΠΔΔ και ΝΠΔΙ των ΟΤΑ (από 6.000 σε 2.000).

Στις νέες αρμοδιότητες των Δήμων συμπεριλαμβάνεται η ανέγερση σχολικών κτιρίων, η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, η ένταξη των μεταναστών, πολεοδομικές εφαρμογές, ο υγειονομικός έλεγχος, η προστασία της παιδικής, αλλά και της τρίτης ηλικίας, οι λαϊκές αγορές, οι αδειοδοτήσεις και έλεγχος πολλών τοπικών δραστηριοτήτων, αλλά και η πρόνοια και η προστασία της δημόσιας υγείας.

Η διακυβέρνηση του δήμου γίνεται από τον Δήμαρχο και τους Αντιδημάρχους, το Δημοτικό Συμβούλιο και την Εκτελεστική Επιτροπή, την Δημαρχιακή Επιτροπή και τις διάφορες Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου. Η σχέση των δυο βαθμίδων εξακολουθεί να μην είναι ιεραρχική ή ελεγκτική, αλλά

σχέση συνεργασίας και συναλληλίας.⁷⁰ Τα κριτήρια των συνενώσεων ήταν η οικονομική αυτοδυναμία, γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες, όπως και διάφορα κριτήρια χωροθέτησης των διοικητικών ορίων (πληθυσμιακά, κοινωνικά, οικονομικά, γεωγραφικά, αναπτυξιακά, λειτουργικά, πολιτιστικά και χωροταξικά).

Το φλέγον ζήτημα και σε αυτή τη μεταρρύθμιση, σύμφωνα και με τα όσα αναφέρονταν στο κείμενο διαβούλευσης για τον «Καλλικράτη», είναι οι οικονομικοί πόροι της αυτοδιοίκησης, δεδομένου ότι η ελληνική τοπική αυτοδιοίκηση είναι στις τελευταίες σειρές των ευρωπαϊκών, από άποψη ποσοστού συμμετοχής των ιδίων εσόδων στα συνολικά έσοδα (2,7 για την Ελλάδα, έναντι 11,3 για της Ευρώπη το 2008). Αναμένεται να δούμε αν η αύξηση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ θα συνοδεύονται κα από αύξηση των πόρων τους ή θα αφευθούν στην τύχη τους, με ελλιπή χρηματοδότηση.

⁷⁰ Χατζηπαντελής Θ. «Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης» Έρευνα για το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα 2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

Ο Δήμος Τριφυλίας είναι δήμος της περιφέρειας Πελοποννήσου που συστάθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης από την συνένωση των προϋπαρχόντων δήμων Κυπαρισσίας, Φιλιατρών, Γαργαλιάνων, Αετού, Αυλώνας και την κοινότητα Τριπύλας. Η έκταση του νέου Δήμου είναι 612,1 τ.χλμ. και ο πληθυσμός του ήταν 33.581 κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Έδρα του δήμου ορίστηκε η Κυπαρισσία. Ο δήμος αντιστοιχεί στο μεγαλύτερο τμήμα της παλαιότερης Επαρχίας Τριφυλίας.

Εικόνα 3.1 Ο Δήμος Τριφυλίας

Η Επαρχία Τριφυλίας ⁷¹ δημιουργήθηκε αρχικά με την διοικητική διαίρεση του 1833 ως μία από τις έξι επαρχίες του νομού Μεσσηνίας. Καταργήθηκε στην συνέχεια με την διοικητική διαίρεση του 1836 η οποία κατήργησε προσωρινά το νομαρχιακό σύστημα και επανασυστάθηκε το 1848. Με την διοικητική διαίρεση του 1899 αποτέλεσε μαζί με την επαρχία Ολυμπίας τον νεοσύστατο νομό Τριφυλίας. Ο νομός Τριφυλίας καταργήθηκε το 1909 και η επαρχία εντάχθηκε ξανά στον νομό Μεσσηνίας, και παρέμεινε μέχρι το 1997 οπότε και καταργήθηκε με το σχέδιο

⁷¹ Η Επαρχία Τριφυλίας ήταν μία από τις τέσσερις επαρχίες του νομού Μεσσηνίας. Έδρα της ήταν η Κυπαρισσία. Καταλάμβανε το βόρειο τμήμα του νομού και συνόρευε με τις επαρχίες Πυλίας στα νότια με όριο τον ποταμό Σέλα, Μεσσηνίας στα ανατολικά με όριο την οροσειρά Αιγάλεο και με την επαρχία Ολυμπίας του νομού Ηλείας στα βόρεια με όριο το ποτάμι Νέδα.

Καποδίστριας. Στην περιοχή που καταλάμβανε η πρώην επαρχία συγκροτήθηκαν με το σχέδιο Καποδίστριας οι δήμοι Κυπαρισσίας, Φιλιατρών, Γαργαλιάνων, Αυλώνας, Αετού, Δωριού και Είρας καθώς και το μεγαλύτερο τμήμα του Δήμου Νέστορος.⁷²

3.1 Δημοτική ενότητα Κυπαρισσίας

Εικόνα 3.2 Δήμος Κυπαρισσίας

Η δημοτική ενότητα Κυπαρισσίας βρίσκεται στα παράλια της Δυτικής Πελοποννήσου και συγκεκριμένα στο νομό Μεσσηνίας σε απόσταση 67 χιλιομέτρων βορειοδυτικά από την πρωτεύουσά της την Καλαμάτα. Δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος, ενώ στα ανατολικά του υψώνεται το βουνό Αιγάλεω. Η έκτασή του είναι 101.018 στρέμματα. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών είναι καλλιεργήσιμες και καλύπτονται είτε από ελαιώνες ή καλλιεργούνται κηπευτικά, πατάτα, καρπούζια και εσπεριδοειδή.

Η Κυπαρισσία, ή Αρκαδιά, όπως ονομαζόταν τον 18ο αιώνα, ήταν μια από τις σημαντικότερες πόλεις της Πελοποννήσου με πληθυσμό 5000 κατοίκων. Σε αυτή υπήρχαν το 1741 τρία Υποπροξενεία, αυτά της Γαλλίας, Βενετίας και Αγγλίας, τα οποία καταστράφηκαν στον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο. Επίσης, το λιμάνι της ήταν στα τρία πρώτα σε εμπορική κίνηση λιμάνια της Πελοποννήσου, από όπου εξάγονταν λάδι, μετάξι, σταφίδες, σόγια.⁷³

⁷² Δήμος Τριφυλίας, διαδικτυακός τόπος www.dimotrifylias.gr ημερομηνία πρόσβασης 13/1/2012

⁷³ Δημοτικό διαμέρισμα Κυπαρισσίας Δήμου Τριφυλίας, διαδικτυακός τόπος www.kyparissia.com/, ημερομηνία πρόσβασης 18/1/2012

Σαν Δήμος η Κυπαρισσία ιδρύθηκε με το Νόμο «Περί Συστάσεως των Δήμων» στις 27-12-1833. Η αρχική σύσταση του Δήμου περιελάμβανε τους οικισμούς Κυπαρισσίας με πληθυσμό 1590, Μπλεμενιάνοι 66, Βρύσες 136, Μουριατάδα 66, Καρβούνι 35, Μαλενίτη 102, Άγιος Ιωάννης 42, Στασιό 16, Αρμενιοί 123, Ποδαγορά 45, Φαρακλάδα 22, σύνολο 2243. Μεταγενέστερα έγιναν προσθαφαιρέσεις οικισμών, όπως η Μάλη, Λεντεκάδα, Ντάρα, Ροντάκι, Σπηλιά, Παραλία Κυπαρισσίας, Μονή Κατσιμικάδας,

Τα χωριά Ντάρα, Λεντεκάδα και Μάλη, το Νοέμβριο του 1842 αποσπάστηκαν από την Κυπαρισσία και εντάχθηκαν στο Δήμο Τριπύλης. Ο Δήμος Κυπαρισσίας είναι ο πρώτος δημιουργηθείς Δήμος του Νομού και πρωτεύουσα της Μεσσηνίας. Ήταν Δήμος Β' Τάξεως με πληθυσμό 2243. Άλλαξε κατηγορία και έγινε Α' Τάξης το 1897 με πληθυσμό 10256 με το Βουλευτικό Διάταγμα της 11ης Οκτωβρίου 1897 ΦΕΚ 147. Με το νόμο Β.Χ.Δ. 6-7-1899 ιδρύθηκε ο Νομός Τριφυλίας, ο οποίος περιελάμβανε και την Ολυμπία, με πρωτεύουσα την Κυπαρισσία και με πληθυσμό Νομού. Ο Νομός Τριφυλίας καταργείται με το Νόμο Γ.Υ.Δ./16-12-1909 ΦΕΚ 282/1910 και η Κυπαρισσία γίνεται Κοινότητα στις 31-8-1912. Ο Νομός διατηρήθηκε 10 χρόνια και 4 μήνες και με Δ. 20-3-1944 που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 75/1944 γίνεται και πάλι Δήμος. Το έτος 1926 οι Μπλεμενιάνοι αποσπάστηκαν από την Κοινότητα Βρυσών και έγιναν συνοικισμός Κυπαρισσίας.

Το 1942 η Κυπαρισσία ορίζεται έδρα του Επαρχου Τριφυλίας και με Διάταγμα την ίδια ημερομηνία 19-2-1942 η Κυπαρισσία απέκτησε Έπαρχο⁷⁴. Στην σύγχρονη ιστορία της από την 1η Ιανουαρίου 1999 όταν και τέθηκε σε ισχύ ο νόμος του Καποδίστρια περί Συγκρότησης της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ο παλιός Δήμος Κυπαρισσίας διευρύνθηκε και συνενώθηκε με τις δέκα (10) γειτονικές κοινότητες, οι οποίες αποτελούν τα δέκα (10) από τα έντεκα (11) Δημοτικά Διαμερίσματα αυτού.

Στην νεώτερη ιστορία του ο Δήμος Κυπαρισσίας ήταν Δήμος του νομού Μεσσηνίας που συστάθηκε με το πρόγραμμα Καποδίστριας και περιελάμβανε τις παλαιότερες κοινότητες της περιοχής που αναφέρθηκαν και στην συνέχεια αποτέλεσαν τα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου. Έτσι λειτούργησε ως το 2010 οπότε και καταργήθηκε με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης και εντάχθηκε στον νέο δήμο Τριφυλίας. Ο δήμος αποτελούταν από 11 δημοτικά

⁷⁴ ΦΕΚ 55 περί Ορισμού Επαρχιών Διοικουμένων Υπό Επαρχιών 14 Μαρτίου 1942

διαμερίσματα καταλάμβανε έκταση 101τ.χλμ. και είχε συνολικό πληθυσμό 8.648 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2001.⁷⁵

Τα έντεκα (11) Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου είναι οι Αρμενιοί, Βρύσες, Κυπαρισσία (έδρα του Δήμου), Μουριατάδα, Μύρον, Ξηρόκαμπος, Περδικονέρι, Ράχες, Σπηλιά, Στασιό, Φαρακλάδα. Επίσης, περιλαμβάνει και επτά (7) οικισμούς. Μεμί, Μπλεμενιάνοι, Μύλοι, Ροντάκι Τερψιθέα, Μουριατάδας και Μύρου. Στα Δημοτικά Διαμερίσματα Μουριατάδας και Μύρου ανήκουν αντίστοιχα οι οικισμοί Καρβούνι και Αλημάκι. Έδρα του δήμου ήταν η Κυπαρισσία και σύμφωνα με τη Γενική Απογραφή Πληθυσμού της 18ης Μαρτίου 2001, ο Δήμος Κυπαρισσίας είχε 8.648 κατοίκους. Αναλυτικότερα:

Κυπαρισσία		5708
	Κυπαρισσία	4894
	Μεμί	222
	Μπλεμενιάνοι	37
	Μύλοι	109
	Ροντάκι	302
	Τερψιθέα	144
Αρμενιοί		462
Βρύσες		306
Μουριατάδα		125
	Μουριατάδα	80
	Καρβούνι	45
Μύρον		63
	Μύρον	32
	Αλημάκι	31
Ξηρόκαμπος		68
Περδικονέρι		327
Ράχες		305
Σπηλιά		614
Στασιό		312
Φαρακλάδα		358

Πίνακας 1.1 πηγή : Γενική Απογραφή Πληθυσμού 2001

⁷⁵Ελληνική απογραφή 2001, διαδικτυακός τόπος <http://geodata.gov.gr>, ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2012

Για στατιστικούς λόγους παρακάτω παρατίθενται οι πληθυσμοί που καταγράφηκαν το 1833 καθώς και στις Γενικές Απογραφές Πληθυσμού 1981 και 1991:⁶

Περιοχή	1833	1981	1991
Κυπαρισσία	1590	4636	5149
Αρμενιοί	123	499	317
Βρύσες	136	177	189
Μουριατάδα	66	150	205
Μύρον	5	13	109
Ξηρόκαμπος	9	74	54
Περδικονέρι	18	167	163
Ράχες	23	173	319
Σπηλιά	35	506	588
Στασιό	16	123	99
Φαρακλάδα	22	307	315

Πίνακας 1.2 πηγή : Γενική Απογραφή Πληθυσμού 2001

3.2 Δημοτική ενότητα Φιλιατρών

Εικόνα 3.3 Δημοτική ενότητα Φιλιατρών

Τα Φιλιατρά είναι η τρίτη σε πληθυσμό πόλη της Μεσσηνίας, μετά την πρωτεύουσα του νομού την Καλαμάτα και την Μεσσήνη βρίσκονται στο

⁶ Ελληνική απογραφή 2001, διαδικτυακός τόπος <http://geodata.gov.gr>, ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2012

βορειοδυτικό τμήμα του νομού χτισμένα σε υψόμετρο 70. Στην τελευταία απογραφή πληθυσμού που έγινε το 2001 είχαν 9.334 κατοίκους]. Βρίσκεται στη νότια και δυτική πλευρά του νομού, ανάμεσα στην Κυπαρισσία και τους Γαργαλιάνους.

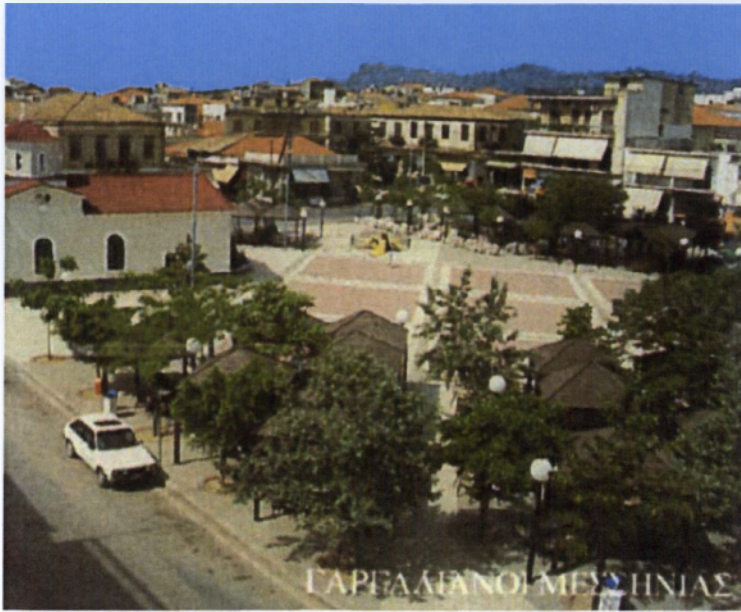
Η δημοτική ενότητα Φιλιατρών ήταν δήμος του νομού Μεσσηνίας που συστάθηκε με το πρόγραμμα Καποδίστριας από τη συνένωση παλαιότερων κοινοτήτων της περιοχής, που αποτέλεσαν στη συνέχεια τα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου. Λειτούργησε την περίοδο 1999 -2010 οπότε και καταργήθηκε με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης και εντάχθηκε στον νέο δήμο Τριφυλίας, είναι η τρίτη σε πληθυσμό πόλη της Μεσσηνίας, μετά την πρωτεύουσα του νομού την Καλαμάτα και την Μεσσήνη. Στην τελευταία απογραφή πληθυσμού που έγινε το 2001 είχαν 9.334 κατοίκους.

Το όνομα της πόλης⁷⁷ προέρχεται κατά πολλούς από τα πολλά πηγάδια που υπήρχαν στην περιοχή πριν από αρκετά χρόνια. Τα Φιλιατρά είναι η συνέχεια της αρχαίας πόλης με την ονομασία Εράνα. Στα τέλη του 19ου αιώνα η πόλη άκμασε οικονομικά με την άνθιση του εμπορίου και την καλλιέργεια της σταφίδας καθώς και τις μεγάλες εξαγωγές της στην Ιταλία και γενικότερα στην Ευρώπη. Ο μεγάλος και καταστροφικός σεισμός του 1896 που χτύπησε την περιοχή ισοπέδωσε σχεδόν την πόλη με αποτελέσματα καταστροφικά τόσο στην οικονομία, όσο και στην ευρύτερη ζωή της πόλης.⁷⁸

⁷⁷ Φιλιατρό σημαίνει το χείλος του πηγαδιού

⁷⁸ Δημοτικό διαμέρισμα Φιλιατρών Δήμου Τριφυλίας , διαδικτυακός τόπος <http://www.filiatra.gr>, ημερομηνία πρόσβασης 22/1/2012

3.3 Δημοτική ενότητα Γαργαλιάνων

Εικόνα 3.4 Δημοτική ενότητα Γαργαλιάνων

Η δημοτική ενότητα Γαργαλιάνων ήταν δήμος του νομού Μεσσηνίας που συστάθηκε με το πρόγραμμα Καποδίστριας από τη συνένωση παλαιότερων κοινοτήτων της περιοχής, που αποτέλεσαν στη συνέχεια τα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου. Λειτούργησε την περίοδο 1999 -2010 οπότε και καταργήθηκε με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης και εντάχθηκε στον νέο δήμο Τριφυλίας. Είχε συνολική έκταση 122,68 τετραγωνικά χιλιόμετρα, είναι χτισμένοι σε ένα οροπέδιο ύψους 278 μέτρων και βρίσκεται σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από τη θάλασσα. Απέχει 65 χιλιόμετρα από την Καλαμάτα και 26 από την Πύλο σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ο πληθυσμός τους ανερχόταν σε 9.083 κατοίκους.⁷⁹

Το ιδιαίτερο όνομα των Γαργαλιάνων οφείλεται στα βενετικά έγγραφα που μνημονεύουν την πόλη ως Gargaliano, όνομα που αποδίδεται σε Βενετό αξιωματούχο ο οποίος ζούσε εξόριστος στην περιοχή.⁸⁰ Η ιστορία όμως της περιοχής φτάνει στα ομηρικά χρόνια αφού η ευρύτερη περιοχή υπαγόταν στο βασίλειο του μυθικού βασιλιά Νέστορα. Σημαντικοί του οικισμοί, εκτός από τους Γαργαλιάνους, είναι η Μαραθόπολη, το Μουζάκι και ο Πύργος Τριφυλίας.

⁷⁹ Ελληνική απογραφή 2001, διαδικτυακός τόπος <http://geodata.gov.gr>, ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2012

⁸⁰ Δημοτικό διαμέρισμα Γαργαλιάνων Δήμου Τριφυλίας, διαδικτυακός τόπος <http://www.gargaliani.gov.gr>, ημερομηνία πρόσβασης 22/1/2012

Πιο αναλυτικά η διαίρεση της δημοτικής ενότητας έχει ως εξής:

Διοικητική διαίρεση	Πληθυσμός
Γαργαλιάνων	6.336
Γαργαλιάνοι	5.970
Βατιάς	25
Βρομονέρι	49
Κάναλος	92
Πηγάδια	26
Ρίκια	99
Χοχλαστή	75
Βάλτας	356
Λεύκης	330
Λεύκη	217
Τραγάνα	113
Μαραθοπόλεως	747
Μαραθούπολη	743
Πρώτη (νησίδα)	4
Μουζακίου	404
Πύργου Τριφυλίας	847
Φλόκα	63

Πίνακας 1.3 πηγή : Γενική Απογραφή Πληθυσμού 2001

Το επίνειο⁸¹ των Γαργαλιάνων είναι η γραφική Μαραθούπολη. Οι επισκέπτες της Μαραθούπολης δεν μπορούν να αντισταθούν στους απίστευτους ψαρομεζέδες, και στην απίστευτη θέα που προσφέρει το παραλιακό δρομάκι προς την Πρώτη.

Η Πρώτη είναι το πανέμορφο νησάκι που βρίσκεται μόλις ένα μίλι από την ακτή της Μαραθούπολης. Το όνομα της οφείλεται στο θαλασσινό θεό Πρωτέα, γιό του Ποσειδάνα και υπάρχουν αρχαιολογικά ευρήματα Ακρόπολης που μαρτυρούν κατοίκηση της. Στα χρόνια της ακμής της πειρατείας η Πρώτη αποτέλεσε ορμητήριο Μανιατών πειρατών. Το νησάκι σήμερα είναι άνυδρο και ακατοίκητο.

Νοτιότερα μετά από έξι χιλιόμετρα συναντούμε την παραλία του Βρομονερίου. Το όνομα είναι το ακριβώς αντίθετο από την ονομασία αφού ο πανέμορφος ορμίσκος συνδυάζει τα καταγάλανα νερά με το πράσινο της φύσης. Στο Βρομονέρι υπάρχουν ιαματικές πηγές με θειούχα ύδατα που έχουν θεραπευτικές ιδιότητες.

⁸¹ Με τον όρο **Επίγειο** χαρακτηρίζεται παράλια πόλη ή οικισμός με λιμάνι ή όρμο που εξυπηρετεί την εγγύτερη ηπειρωτική, συνήθως μεγαλύτερη, πόλη

3.4 Δημοτική ενότητα Αετού

Εικόνα 3.5 Κοπανακίου η έδρα της Δημοτικής ενότητας Αετού

Η δημοτική ενότητα Αετού του Δήμου Τριφυλίας συστάθηκε με το πρόγραμμα Καποδίστριας από τη συνένωση παλαιότερων κοινοτήτων της περιοχής Κοπανακίου, Αγριλιάς, Αετός, Αρτίκι, Γλυκορίζι, Καμάρι, Κεφαλόβρυσης, Κρυονέρι, Μοναστήρι, Πολυθέα και Σιτοχώρι που αποτέλεσαν στη συνέχεια τα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου Αετού, με αυτόν τον τρόπο λειτούργησε την περίοδο 1998 - 2010 οπότε και καταργήθηκε με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης και εντάχθηκε στον νέο δήμο Τριφυλίας. Βρισκόταν στο βορειοδυτικό τμήμα του νομού και καταλαμβάνει συνολική έκταση 94.850 στρεμμάτων ενώ ο πληθυσμός του σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ανέρχονταν σε 3.264 κατοίκους. Έδρα της δημοτικής ενότητας είναι το Κοπανάκι και όχι ο Αετός, από τον οποίο πήρε την ονομασία του.⁸²

Πιο αναλυτικά ο πληθυσμός της δημοτικής ενότητας στα έντεκα (11) δημοτικά διαμερίσματα του είχε ως εξής:

⁸² Δημοτικό διαμέρισμα Αετού Δήμου Τριφυλίας , διαδικτυακός τόπος <http://aetou-kopanaki.gr> , ημερομηνία πρόσβασης 22/1/2012

Διοικητική διαίρεση	Πληθυσμός
Κοπανάκι	1.624
Αγριλιά	164
Αετός	595
Αρτίκι	29
Γλυκορίζι	222
Καμάρι	86
Κεφαλόβρυση	197
Κρυονέρι	79
Μοναστήρι	113
Πολυθέα	108
Σιτοχώρι	47

Πίνακας 1.4 πηγή : Γενική Απογραφή Πληθυσμού 2001

3.5 Δημοτική ενότητα Αυλώνας

Εικόνα 3.6 Δημοτικής ενότητας Αυλώνας

Η δημοτική ενότητα Αυλώνας του Δήμου Τριφυλίας συστάθηκε με το πρόγραμμα Καποδίστριας από τη συνένωση παλαιότερων κοινοτήτων της περιοχής

Σιδηρόκαστρο, Αγαλιανή, Αυλώνα, Βανάδα Ελαία, Καλίτσαϊνα, Καλόνερο, Καρυών, Πλατάνια και Πρόδρομο που αποτέλεσαν στη συνέχεια τα δημοτικά διαμερίσματα του δήμου Αετού, με αυτόν τον τρόπο λειτούργησε την περίοδο 1998 -2010 οπότε και καταργήθηκε με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης και εντάχθηκε στον νέο δήμο Τριφυλίας. Βρίσκεται στο Βορειοδυτικό άκρο του Νομού Μεσσηνίας και καταλαμβάνει έκταση 112.898 στρεμμάτων ενώ ο πληθυσμός του σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ήταν 2.626 κάτοικοι. Έδρα της είναι το Σιδηρόκαστρο και όχι η Αυλώνας από τον οποίο πήρε την ονομασία της.

Πιο αναλυτικά ο πληθυσμός της δημοτικής ενότητας στα έντεκα (11) δημοτικά διαμερίσματα του είχε ως εξής:⁸³

Διοικητική διαίρεση	Πληθυσμός
Σιδηρόκαστρο	308
Αγαλιανή	312
Αυλώνα	345
Βανάδα	65
Ελαία	328
Καλίτσαϊνα	59
Καλόνερό	741
Καρυές	113
Πλατάνια	255
Πρόδρομος	100

Πίνακας 1.5 πηγή : Γενική Απογραφή Πληθυσμού 2001

Γεωγραφικά οι παραθαλάσσιες περιοχές σε συνδυασμό με τα ορεινά συνθέτουν ένα εξαιρετικό τοπίο γαλάζιου και πρασίνου. Ολόκληρη η Δυτική πλευρά του βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος με μια εκπληκτική παραλία μήκους 14 χλμ. Όπου ήδη έχει σημειωθεί σημαντική άνοδος του τουρισμού τα τελευταία χρόνια. Στην παραλία του Καλού Νερού λειτουργούν Ξενοδοχειακές μονάδες, ενοικιαζόμενα δωμάτια και ψαροταβέρνες πλάι στο κύμα. Η παραλία αποτελεί μεταξύ άλλων και έναν από τους σημαντικότερους βιότοπους της θαλάσσιας χελώνας *caretta-caretta* ενώ στο δάσος της Ελαίας που εφάπτεται της παραλίας δίπλα στις εκβολές της Νέδα⁸⁴

⁸³ Ελληνική απογραφή 2001, διαδικτυακός τόπος <http://geodata.gov.gr>, ημερομηνία πρόσβασης 18/2/2012

⁸⁴ Η Νέδα είναι ποτάμι της Πελοποννήσου που βρίσκεται στα σύνορα των νομών Ηλείας και Μεσσηνίας. Πηγάζει από το όρος Λύκαιο, ρέει προς τα δυτικά και εκβάλλει στο Ιόνιο πέλαγος, μεταξύ

λειτουργούν αναψυκτήρια και ταβέρνες. Τα δε ορεινά, με κυρίαρχο στοιχείο το φαράγγι της Νέδα και τη μοναδικότητά του με τους καταρράκτες, το Στόμιο, τα τοξωτά γεφύρια και τους νερόμυλους, αλλά και τους γραφικούς οικισμούς, διαθέτουν μια σπάνια ομορφιά που προσφέρεται για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.⁸⁵

3.6 Κοινότητα Τριπύλας

Εικόνα 3.7 Πηγές Κοινότητα Τριπύλας

Η Κοινότητα Τριπύλας ήταν κοινότητα του νομού Μεσσηνίας που συστάθηκε με το πρόγραμμα Καποδίστριας από τη συνένωση παλαιότερων κοινοτήτων της περιοχής, που αποτέλεσαν στη συνέχεια τα κοινικά της διαμερίσματα. Λειτουργήσε την περίοδο 1998 -2010 οπότε και καταργήθηκε με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης και εντάχθηκε στον νέο δήμο Τριφυλίας. Βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα του νομού. Ο πληθυσμός της σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ήταν 626 κάτοικοι και η έκτασή της είναι 69,696 τ.χλμ. Η κοινότητα αποτελείται από 7 κοινικά διαμερίσματα το Ραπτόπουλο, Καλογερέσιο, Λαντζουνάτες, Λυπουδέσιο, Ροδιά,

των ακτών της Κυπαρισσίας και της Ζαχάρως. Το μήκος της είναι 32 χιλιόμετρα. Χαρακτηριστικό της είναι πως πρόκειται για το ένα από τα δύο ποτάμια στην Ελλάδα, μαζί με την Έρκυνα, που έχει θηλυκό όνομα.

⁸⁵ Δημοτικό διαμέρισμα Αυλώνας Δήμου Τριφυλίας, διαδικτυακός τόπος <http://www.dimos-avlonos-messinias.gr>, ημερομηνία πρόσβασης 22/1/2012

Σελλά και Τριπύλα Έδρα της κοινότητας είναι το Ραπτόπουλο. Πιο αναλυτικά ο πληθυσμός της δημοτικής ενότητας στα έντεκα (11) δημοτικά διαμερίσματα του είχε ως εξής:⁸⁶

Διοικητική διαίρεση	Πληθυσμός
Ραπτοπούλου	201
Ραπτόπουλο	196
Παλαιά Βρύση	5
Καλογερεσίου	51
Λαντζουνάτου	32
Λυπουδεσίου	45
Λυκουδέσι	37
Κλώνι	8
Ροδιάς	74
Σελλά	185
Σελλάς	173
Άνυδρο	12
Τριπύλας	38

Πίνακας 1.6 πηγή : Γενική Απογραφή Πληθυσμού 2001

Η Τριπύλη, ήταν πάντα ξεχωριστό τμήμα της Τριφυλίας. Σ' αυτό βοήθησε πολύ η διαμόρφωση του εδάφους της, που τη θέλει ζωσμένη από βουνά.⁸⁷ Στα 1810, είχε κι άλλα χωριά, τα ξακουστά Κοντοβούνια. Περιλάμβανε τα χωριά: Αετός, Αλικοντούζι (Παλαιό Λουτρό), Ασούτενα (Παλαιά Βρύση), Βαρυμπόπι (Μοναστήρι), Βερεστιά (Σταυρός), Βούταινα, Βρύση (Βρύσες), Καλογερέσι, Κλωνί, Λαντζουνάτου, Λεντεκάδα (Ροδιά), Λούμι (Ρευματιά), Λυκουδέσι (Χρυσικό), Μάκραйна, Μάλη, Μαλίκι (Πολυθέα), Παιδεμένου (Φλεσσιάδα), Ποταμιά, Ραφτόπουλο, Σαπρίκι (Μεταξάδα), Σαρακηνάδα (Κρνονέρι), Σελλά, Τριπύλα και Χρύσοβα (Χρυσότοπος).

⁸⁶ Ελληνική απογραφή 2001, διαδικτυακός τόπος <http://geodata.gov.gr>, ημερομηνία πρόσβασης 18/1/2012

⁸⁷ Δημοτικό διαμέρισμα Τριπύλας Δήμου Τριφυλίας, διαδικτυακός τόπος <http://www.tripilis.gr>, ημερομηνία πρόσβασης 22/1/2012

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

Η συνένωση των σημερινών δημοτικών ενοτήτων στον νέο Δήμο Τριφυλίας είχε σαν αποτέλεσμα και την συνένωση και των υφιστάμενων Δημοτικών Νομικών Προσώπων και Επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στους ΟΤΑ πριν την συνένωση, οι οποίοι υπόκεινται στο νομικό πλαίσιο του δημόσιου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ). Οι οργανισμοί που συνενώθηκαν είναι:

- 1.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Δήμου Γαργαλιάνων»,
- 2.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Πύργου Δήμου Γαργαλιάνων»,
- 3.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Κυπαρισσίας Δήμου Κυπαρισσίας»
- 4.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Δήμου Φιλιατρών»
- 5.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Κοπανακίου Δήμου Αετού»,
- 6.«Δημοτικοί Χώροι Άθλησης Δήμου Γαργαλιάνων»,
- 7.«Οργανισμός Άθλησης και Νεολαίας Κυπαρισσίας Δήμου Κυπαρισσίας»
- 8.«Οργανισμός Αθλητισμού και Νεολαίας Δήμου Φιλιατρών»
- 9.«Οργανισμός Αθλητισμού και Πολιτισμού Δήμου Αετού Μεσσηνίας»
- 10.«Κ.Α.Π.Η (Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων) Φιλιατρών Δήμου Φιλιατρών»,
- 11.«Κοινωνικός Φορέας Δήμου Γαργαλιάνων»,
- 12.«Κοινωνικός Φορέας Δήμου Κυπαρισσίας»,
- 13.«Δημοτικός Ξενώνας-Λαογραφικό Μουσείο Αρμενιών» Δήμου Κυπαρισσίας,
- 14.«Δημοτικό Κολυμβητήριο Κυπαρισσίας Δήμου Κυπαρισσίας»
- 15.«Πνευματικό Κέντρο Δήμου Γαργαλιάνων»,
- 16.«Δημοτική Βιβλιοθήκη Κυπαρισσίας» Δήμου Κυπαρισσίας,
- 17.«Πολιτιστικό Κέντρο» Δήμου Αυλώνας,
- 18.«Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο Αυλώνας» Δήμου Αυλώνας,
- 19.«Πολιτιστικό Κέντρο Πλατανιών» Δήμου Αυλώνας
- 20.«Λαογραφικό Μουσείο Κυπαρισσίας Δήμου Κυπαρισσίας»
- 21.«Δημοτική Φιλαρμονική Γαργαλιάνων»,
- 22.«Δημοτική Φιλαρμονική Κυπαρισσίας»

Για την καλύτερη λειτουργία των οργανισμών αυτών στον Δήμο Τριφυλίας συστήθηκαν τρεις οργανισμοί υπεύθυνοι για τον έλεγχο και την λειτουργία τους. Οι τρεις αυτοί οργανισμοί είναι:

- Φορέας Κοινωνικής Προστασίας, Αλληλεγγύης και Αθλητισμού Δήμου Τριφυλίας
- Κοινωφελής Επιχείρηση Παιδείας, Πολιτισμού, Αλληλεγγύης και Περιβάλλοντος Δήμου Τριφυλίας
- Γραφείο Κοινωνικής Πολιτικής

4.1 Φορέας Κοινωνικής Προστασίας, Αλληλεγγύης και Αθλητισμού Δήμου Τριφυλίας

Ο «Φορέας Κοινωνικής Προστασίας, Αλληλεγγύης και Αθλητισμού Δήμου Τριφυλίας» είναι ένα νέο Νομικό Πρόσωπο που συστάθηκε στον Δήμο Τριφυλίας με την 77Α'/2011 Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Δήμου⁸⁸. Τα Ν.Π.Δ.Δ που συνενώθηκαν στον νέο αυτόν φορέα είναι:

- 1.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Δήμου Γαργαλιάνων»,
- 2.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Τ.Δ. Πύργου Δήμου Γαργαλιάνων»,
- 3.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Κυπαρισσίας Δήμου Κυπαρισσίας»
- 4.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Δήμου Φιλιατρών»
- 5.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Κοπανακίου Δήμου Αετού»,
- 6.«Δημοτικοί Χώροι Άθλησης Δήμου Γαργαλιάνων»,
- 7.«Οργανισμός Άθλησης και Νεολαίας Κυπαρισσίας Δήμου Κυπαρισσίας»
- 8.«Οργανισμός Αθλητισμού και Νεολαίας Δήμου Φιλιατρών»
- 9.«Οργανισμός Αθλητισμού και Πολιτισμού Δήμου Αετού Μεσσηνίας»
- 10.«Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων Φιλιατρών»,
- 11.«Κοινωνικός Φορέας Δήμου Γαργαλιάνων»,
12. «Κοινωνικός Φορέας Δήμου Κυπαρισσίας»,

⁸⁸ ΦΕΚ 1369 τεύχος Β περί Συγχώνευση των Ν.Π.Δ.Δ., 16 Ιουνίου 2011

Σκοπός του φορέα είναι να παρέχει υπηρεσίες σε θέματα Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης των πολιτών και Αθλητισμού. Πιο αναλυτικά οι αρμοδιότητες, ανά κατηγορία, του νέου αυτού φορέα είναι:

A) Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης στον οποίο περιλαμβάνεται:

- Η υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα βρεφικής - παιδικής ηλικίας - τρίτης ηλικίας.
- Η δημιουργία και λειτουργία:
 1. Κέντρου πρόληψης από εξαρτησιογόνες ουσίες,
 2. Δημοτικού ιατρείου,
 3. Προγράμματος για την υποστήριξη των νέων που έχουν παραβατική συμπεριφορά,
- Ο σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.
- Η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών που θα δραστηριοποιούνται για την επίτευξη των στόχων και την υποβοήθηση του έργου της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης του Δήμου.
- η πληροφόρηση των δημοτών για θέματα δημόσιας υγείας.
- η λειτουργία των παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών του Δήμου για την καθημερινή φύλαξη, φροντίδα, ημερήσια διατροφή, διαπαιδαγώγηση και ψυχαγωγία νηπίων και βρεφών εργαζομένων γονέων, την πολύπλευρη νοητική, συναισθηματική, κοινωνική, ψυχοσωματική ανάπτυξη των παιδιών και την προπαρασκευή τους για φυσική μετάβαση από το οικογενειακό στο σχολικό περιβάλλον.
- Η λειτουργία Κέντρων Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η) του Δήμου για την ψυχαγωγία, αναψυχή και παροχή ιατροκοινωνικής προστασίας στους ηλικιωμένους
- Η εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις :

1. Παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών
 2. Βρεφοκομείων,
 3. Κέντρων ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας,
 4. Γηροκομείων
 5. Μονάδων Κοινωνικής Μέριμνας
 6. Βρεφονηπιακών Σταθμών Ολοκληρωμένης Φροντίδας
 7. Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών
 8. Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες
 9. Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας
 10. Κέντρων για Α.Μ.Ε.Α.
 11. Ελληνικής γλώσσας στους μετανάστες,
 12. Αναψυχής ατόμων με αναπηρία
- Η μέριμνα για τη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδύνατων δημοτών, με την παραχώρηση δημοτικών οικοπέδων σε αυτούς ή με την παροχή χρηματικών βοηθημάτων, ειδών διαβίωσης και περίθαλψης σε κατοίκους που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα διαβίωσης.

B) Αθλητισμού στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως :

1. Η λειτουργία των αθλητικών κέντρων του Δήμου (Κυπαρισσίας, Φιλιατρών, Γαργαλιάνων)
2. Η λειτουργία των γυμναστηρίων του Δήμου (ανοικτών-κλειστών),
3. Η λειτουργία των γηπέδων αθλοπαιδιών του Δήμου.
4. Η διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων, ημερίδων, σεμιναρίων κλπ.
5. Η συμμετοχή σε προγράμματα μαζικού αθλητισμού
6. Η λειτουργία τμημάτων αθλητισμού και άθλησης
7. Η δημιουργία νέων αθλητικών κέντρων, γυμναστηρίων, χώρων αθλοπαιδιών και γυμναστικής στον Δήμο
8. Η συμμετοχή σε αθλητικές εκδηλώσεις άλλων πόλεων ή φορέων στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό
9. Η συνεργασία με φορείς και παράγοντες του αθλητισμού (κρατικούς, ενώσεις, αθλητικούς συλλόγους)

10. Η συνεργασία, στήριξη και ενίσχυση και παροχή κάθε είδους βοήθειας στους αθλητικούς συλλόγους και σωματεία του Δήμου για την καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών τους και της ανάπτυξης του αθλητισμού
11. Η συνεργασία με όλους τους συλλόγους, σωματεία, φορείς του Δήμου (πολιτιστικούς, επαγγελματικούς, περιβαλλοντικούς κ.λ.π.) για την από κοινού διοργάνωση εκδηλώσεων και την ανάπτυξη του αθλητικού ιδεώδους.

Βάση της έρευνας στα δημοτικά διαμερίσματα διαπίστωσα ότι από το σύνολο των προαναφερθέντων αρμοδιοτήτων αυτές που εντάσσονται στην κοινωνική πρόνοια και εκτελούνται στον δήμο είναι η λειτουργία των δημόσιων Παιδικών Σταθμών και το Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων

4.1.1 Δημοτικοί Παιδικοί Σταθμοί

Οι δημοτικοί σταθμοί είναι Νομικά Πρόσωπα Δημόσιου Δικαίου ,σκοπός τους είναι η καθημερινή φύλαξη, φροντίδα, ημερήσια διατροφή, διαπαιδαγώγηση και ψυχαγωγία νηπίων, η συναισθηματική, κοινωνική, ψυχοσωματική ανάπτυξη των παιδιών, η προπαρασκευή τους για τη φυσική μετάβασή τους από την οικογενειακή ζωή στο σχολικό περιβάλλον. Οι πόροι και περιουσία του Νομικού Προσώπου προέρχονται από ετήσιες επιχορηγήσεις του *Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης*, από τροφεία και συνδρομές των γονέων, το ύψος των οποίων καθορίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο και γενικά από κάθε είδους συνδρομές, εισφορές, δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες.

Τα Νομικό Πρόσωπο διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου με τους αναπληρωτές τους, ορίζονται με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα εκλέξει μεταξύ των μελών του τον Αντιπρόεδρο και το Γραμματέα. Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ορίζεται σύμφωνα με τη θητεία του Δημοτικού Συμβουλίου και λήγει πάντοτε με την εγκατάσταση του νέου Διοικητικού Συμβουλίου.

Περιουσία του Νομικού Προσώπου είναι η ακίνητη και κινητή περιουσία του Κρατικού Παιδικού Σταθμού και κάθε άλλη περιουσία κινητή ή ακίνητη που τυχόν αφιερώνεται.

Το προσωπικό των Παιδικών Σταθμών αποτελείται από δύο (2) μόνιμες εκπαιδευτικούς, μία (1) εκπαιδευτικό αορίστου χρόνου, δύο (2) συμβασιούχες εκπαιδευτικούς, δύο (2) καθαρίστριες, ένα (1) μάγειρα και ένα (1) διοικητικό υπάλληλο ενώ το ωράριο λειτουργίας του είναι 7 π.μ. με 3 μ.μ., με ώρες προσέλευσης των παιδιών 7 π.μ. με 9 π.μ. Η διατροφή των παιδιών περιλαμβάνει πρωινό, δεκατιανό και μεσημεριανό φαγητό.⁸⁹

Στον Δήμο Τριφυλίας λειτουργούν πέντε (5) Δημοτικοί Παιδικό Σταθμοί:

- 1.«Ο Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Δημοτικής ενότητας Γαργαλιάνων»,
- 2.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Δημοτικής ενότητας Κυπαρισσίας»
- 3.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Δημοτικής ενότητας Φιλιατρών»
- 4.«Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Κοπανακίου Δημοτικής ενότητας Αετού».
5. «Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Πύργου Δήμου Γαργαλιάνων»

Στην δημοτική ενότητα Κυπαρισσία ως το 1998 υπήρχε εντός της πόλης μια οικία που είχε διαμορφωθεί και λειτουργούσε ως Παιδικός Σταθμός από το 1947, από το 1998 και σύμφωνα με το ΦΕΚ 1310/Β'/31-12-1998 συστάθηκε Νομικό Πρόσωπο στον Δημοτική Ενότητα Κυπαρισσίας με την επωνυμία "Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Κυπαρισσίας". Ο Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Κυπαρισσίας βρίσκεται 1 χλμ. βόρεια της πόλης σε ένα χώρο 3,5 στρεμμάτων, λειτουργεί όλο το χρόνο, εκτός του μήνα Αυγούστου και των καθιερωμένων σχολικών διακοπών, και μπορεί να φιλοξενήσει έως και εβδομήντα πέντε (75) παιδιά ηλικίας 2,5 έως 5,5 ετών. Είναι διώροφο κτίριο, το οποίο βρίσκεται στο κέντρο ενός διαμορφωμένου για παιδιά εξωτερικού χώρου συνολικής επιφάνειας 1094,40 τετραγωνικών μέτρων. Στο κτίριο υπάρχουν αίθουσες υποδοχής, παιχνιδιών, εκδηλώσεων, φαγητού, τέσσερις (4) αίθουσες διδασκαλίας, μαγειρείο, διοικητικά γραφεία, βοηθητικοί χώροι και τουαλέτες ειδικά διαμορφωμένες για μικρά παιδιά.

Η δυναμικότητα του σταθμού σε αριθμό παιδιών που μπορεί να φιλοξενήσει ανέρχεται σε εβδομήντα πέντε (75) αλλά αυτή την στιγμή ο αριθμός που μπορεί να εξυπηρετήσει και ήταν δυνατόν να δεχτεί ήταν τριάντα οχτώ (38) παιδιά. Ο λόγος αυτής της έλλειψης είναι οι ελλείψεις χρηματοδότησης που με την σειρά της δημιουργεί ελλείψεις σε υπαλληλικό προσωπικό. Πιο αναλυτικά η λειτουργία του

⁸⁹ Σύμφωνα με το οργανόγραμμα του Παιδικού Σταθμού Κυπαρισσίας

παιδικού σταθμού γίνετε μόνο από δυο (2) εκπαιδευτικούς, δηλαδή χωρίς συμβασιούχους εκπαιδευτικούς, την διευθύντρια του παιδικού , πέρα από τις διοικητικές της αρμοδιότητες να έχει αναλάβει παιδικό τμήμα, υπάρχει μια (1) καθαρίστρια ενώ λειτουργούσε όπως όριζε το καταστατικό ίδρυσης ήταν ο μάγειρας καθώς και ο διοικητικός υπάλληλος εκτελούσε και άλλα χρέη στο Δημαρχείο με αποτέλεσμα να χρειάζεται να λείπει κατά τακτικά διαστήματα. Η κτηριακή δομή βρισκόταν σε γενικά καλή κατάσταση και αυτό λόγω της νεότητας των κτηρίων, πράγμα που δεν συναντάται στους υπόλοιπους Δημοτικούς Σταθμούς της Περιφέρειας.

Στην δημοτική ενότητα Φιλιατρών η δράση του Παιδικού Σταθμού ξεκίνησε το 1955 όπου ιδρύεται και λειτουργεί το πρώτο δημόσιο Νηπιαγωγείο Φιλιατρών στη δεύτερη πτέρυγα του Δημαρχείου. Το 1980 ξεκίνησε η κατασκευή του νέου κτηρίου και ολοκληρώθηκε πέντε (5) χρόνια μετά και έτσι το 1986 εγκαινιάζεται το νέο κτίριο του Κρατικού Βρεφονηπιακού Σταθμού. Η αρχική του λειτουργία ήταν ως βρεφονηπιακός σταθμός, έτσι παρέμεινε ως το 1998 όπου και συστάθηκε Νομικό Πρόσωπο στον Δημοτική Ενότητα Φιλιατρών με την επωνυμία "Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Φιλιατρών. Η κτηριακή δομή είναι ίδια με αυτό της Κυπαρισσίας λόγω της υλοποίησης και των δύο νέων κτηρίων από το ίδιο πρόγραμμα.

Η δυναμικότητα του σταθμού σε αριθμό παιδιών που μπορεί να φιλοξενήσει ανέρχεται σε εβδομήντα πέντε (75) αλλά αυτή την στιγμή ο αριθμός που μπορεί να εξυπηρετήσει και ήταν δυνατόν να δεχτεί ήταν τριάντα πέντε (35) παιδιά. Ο λόγος αυτής της έλλειψης και εδώ είναι οι ελλείψεις χρηματοδότησης που με την σειρά της δημιουργεί ελλείψεις σε υπαλληλικό προσωπικό.

Τα ίδια αποτελέσματα είχε η ερευνά μου και στους υπόλοιπους παιδικούς σταθμούς με μικρές κτηριακές διαφορές η διαφοροποιημένες ελλείψεις προσωπικού, με εμφανή διαφορά μεταξύ το συνόλου των παιδιών που μπορεί να εξυπηρετήσει και αυτών που στην πραγματικότητα εξυπηρετεί. Πιο αναλυτικά στον Δημοτικό Σταθμό Γαργαλιάνων η συνολική δυναμικότητα του σταθμού σε αριθμό παιδιών που μπορεί να φιλοξενήσει ανέρχεται σε εβδομήντα πέντε (75) αλλά αυτή την στιγμή ο αριθμός που μπορεί να εξυπηρετήσει και ήταν δυνατόν να δεχτεί ήταν τριάντα πέντε (385) παιδιά. Ομοίως ο Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Κοπανακίου από τα συνολικά εβδομήντα πέντε (75) παιδιά που μπορεί να φιλοξενήσει αυτή την στιγμή εξυπηρετεί εικοσιοκτώ (28). Τέλος ο Δημοτικός Παιδικός Σταθμός Πύργου Δήμου Γαργαλιάνων, ο μικρότερος της περιοχής, από τα συνολικά πενήντα (50) παιδιά που μπορεί να φιλοξενήσει αυτή την στιγμή εξυπηρετεί μόνο δέκα (10).

Συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα της ερευνάς παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Δημοτικός Παιδικός Σταθμός	Δυναμικότητα	Απασχόληση
ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	75 νήπια	38 νήπια
ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ	75 νήπια	35 νήπια
ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	75 νήπια	35 νήπια
ΚΟΠΑΝΑΚΙΟΥ	50 νήπια	28 νήπια
ΠΥΡΓΟΥ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ	40 νήπια	10 νήπια

Πίνακας 4.1 πηγή: Φορέας Κοινωνικής Προστασίας, Αλληλεγγύης και Αθλητισμού Δήμου Τριφυλίας

Όπως είναι εμφανές το νούμερο ένα πρόβλημα δεν είναι άλλο από την μειωμένη χρηματοδότηση, σε συνδυασμό με το ουσιαστικό πάγωμα των προσλήψεων, που έφεραν η οικονομική κρίση και η τρόικα, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα οι δήμοι να μην μπορούν να αντικαταστήσουν τους εργαζομένους που συνταξιοδοτούνται, καθώς και τους συμβασιούχους των οποίων οι συμβάσεις έχουν λήξει.

Αξίζει να σημειωθεί πως η κατάσταση έχει χειροτερεύσει καθώς όταν γινόταν η συλλογή των πληροφοριών βρισκόμασταν στην αρχή της μεγάλης ύφεσης της κρίσης και αυτή την στιγμή τα προβλήματα έχουν αυξηθεί καθώς παρουσιάστηκαν και ελλείψεις σε πετρέλαιο θέρμανσης ενώ οι αιτήσεις για την φύλαξη των παιδιών είναι πλέον κατά πολύ μεγαλύτερες από ότι θα μπορούσαν να αποδώσουν εάν λειτουργούσαν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους οι μονάδες.

4.1.2 Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων Φιλιατρών

4.1.2.1 Ο θεσμός των Κέντρων Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων

Τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) πρωτοεμφανίστηκαν στον Ελληνικό χώρο του 1979 όταν η Διεύθυνση Προστασίας Ηλικιωμένων του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας κάλεσε τον Όμιλο Εθελοντών και ζήτησε την συνεργασία του στην δημιουργία ενός Πειραματικού Κέντρου

Ανοιχτής Εξωιδρυματικής προστασίας Ηλικιωμένων. Το κέντρο αυτό ήταν στελεχωμένο από μια διεπιστημονική ομάδα προσωπικού:⁹⁰

- Γιατρό,
- Φυσιοθεραπευτή,
- Επισκέπτη Υγείας ή Νοσηλεύτη,
- Εργοθεραπευτή,
- Οικογενειακό Βοηθό.

Ο Όμιλος Εθελοντών συμφώνησε να κλείσει το Πρόγραμμα που λειτουργούσε ως τότε με τίτλο "Η γωνιά του παππού και της γιαγιάς" με παροχή συσσιτίου και να λειτουργήσει το πρώτο Κ.Α.Π.Η με την ονομασία Πρότυπο Κ.Α.Π.Η Ν. Κόσμου. Το πρώτο αυτό Κ.Α.Π.Η. λειτούργησε υποδειγματικά και αποτέλεσε παράδειγμα οργάνωσης και λειτουργίας για άλλα που ακολούθησαν. Μέχρι το τέλος του 1981 λειτούργησαν 8 Κ.Α.Π.Η με φορείς εθελοντικές οργανώσεις, τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, την ΧΕΝ, το Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας Παιδιού και ακόμη με τον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας.

Από το 1982 τα Κ.Α.Π.Η περνούν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) των Δήμων και Κοινοτήτων. Στην δεύτερη αυτή φάση ο θεσμός αναπτύσσεται και διευρύνεται σ' όλη την χώρα όπου και τα Κ.Α.Π.Η φθάνουν τον αριθμό των 260, εκ των οποίων τα 80 βρίσκονται στην Αθήνα. Έως το τέλος του 1988 το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας μέσω της Διεύθυνσης Προστασίας Ηλικιωμένων κάλυπτε τις δαπάνες μισθοδοσίας και λειτουργικών αναγκών των Κ.Α.Π.Η και εφόσον οι Δήμοι διέθεταν οικοπεδικό χώρο, επιχορηγούσε και για την ανέγερση κτιρίου του Κ.Α.Π.Η. Από το 1989 τις δαπάνες μισθοδοσίας - λειτουργικών αναγκών υποχρεώθηκαν να αναλάβουν οι Δήμοι και Κοινότητες.

Το 1990 το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας συνεχίζει να επιχορηγεί για εξοπλισμό και κτιριακά, κυρίως όμως εποπτεύει και φροντίζει τον θεσμό των Κ.Α.Π.Η. Από το 1991 η θέση του Υπουργείου διαφοροποιείται απέναντι στον θεσμό, υποστηρίζεται ότι δεν ανήκουν πια στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας αλλά στο Υπουργείο Εσωτερικών.

⁹⁰ Ελληνική Γεροντολογική και Γηριατρική Εταιρεία, διαδικτυακός τόπος <http://www.gerontology.gr/>, ημερομηνία πρόσβασης 25/2/2012

4.1.2.2 Εννοιολογική Σημασία Κέντρων ανοιχτής προστασίας ηλικιωμένων

Το πρωτίστης σημασίας σημείο στην έννοια της ανοιχτής προστασίας των ηλικιωμένων είναι η παραμονή τους στην Κοινότητα και σε ό,τι συμπεριλαμβάνεται μέσα σε αυτήν: στο οικείο περιβάλλον της οικογένειας, της γειτονιάς, του φιλικού περίγυρου. Φαινόμενα όπως η "ασυλοποίηση" και ο "ιδρυματισμός" και πολλές φορές η "κατάθλιψη", έκαναν επιτακτική την ανάγκη προστασίας και παραμονής της Τρίτης ηλικίας στον φυσικό της χώρο μακριά από τον απρόσωπο χαρακτήρα των Ιδρυμάτων κλειστής περίθαλψης και άλλης μορφής ασύλων.

Στα πλαίσια αυτά, σκοπός των Κ.Α.Π.Η είναι:

1. Η πρόληψη βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων των ηλικιωμένων, ώστε να παραμείνουν αυτόνομα, ισότιμα και ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου.
2. Η διαφώτιση και η συνεργασία του κοινωνικού συνόλου και των ειδικών φορέων σχετικά με τα προβλήματα και τις ανάγκες των ηλικιωμένων.
3. Η έρευνα θεμάτων σχετικά με τους ηλικιωμένους. Πολύ σημαντική τομή σε αυτό το τρίτο σημείο είναι η πρόληψη όπου αυτή διακρίνεται σε:
 - πρωτογενή (εμβολιασμοί, συμβουλές για την αποφυγή ατυχημάτων)
 - δευτερογενή (ιατρικές εξετάσεις που έχουν σκοπό την έγκαιρη διάγνωση, ώστε να αποφευχθεί η μακροχρόνια πολλές φορές θεραπεία)

Η πρόληψη είναι μια αξιόλογη προσέγγιση της τρίτης ηλικίας όπου οι ηλικιωμένοι δεν αντιμετωπίζονται ως άνθρωποι που έχουν ολοκληρώσει τον ανθρώπινο κύκλο της ζωής τους αλλά ως πρόσωπα με ιδιαίτερες ανάγκες περίθαλψης και προστασίας στην δεδομένη αυτή φάση της ζωής τους.

Το προσωπικό των Κ.Α.Π.Η αποτελείται από:⁹¹

- Κοινωνικός Λειτουργός (Προϊσταμένη Αρχή του Κ.Α.Π.Η.)
- Επισκέπτης/ια Υγείας - Νοσηλεύτης/ια

⁹¹ Ελληνική Γεροντολογική και Γηριατρική Εταιρεία, διαδικτυακός τόπος <http://www.gerontology.gr/>, ημερομηνία πρόσβασης 25/2/2012

- Εργοθεραπευτής/ια
- Φυσικοθεραπευτής/ια.
- Οικογενειακός Βοηθός

Ενώ οι υπηρεσίες που προσφέρονται στα Κ.Α.Π.Η είναι:

- Κοινωνική Εργασία στους ίδιους και στο άμεσο περιβάλλον.
- Φροντίδα και οδηγίες για Ιατροφαρμακευτική και Νοσοκομειακή περίθαλψη.
- Φυσικοθεραπεία.
- Εργοθεραπεία.
- Λειτουργία ομάδων αυτενέργειας των μελών των Κ.Α.Π.Η που βοηθούν τα μέλη σε δραστηριοποίηση.
- Επιμόρφωση, διαλέξεις, μελέτη θεμάτων, επισκέψεις σε Μουσεία και Αρχαιολογικούς χώρους.
- Συμμετοχή σε θερινές κατασκηνώσεις.
- Οργανωμένη ψυχαγωγία με πούλμαν.
- Βοήθεια στο σπίτι για άτομα που έχουν ανάγκη εξυπηρέτησης.
- Εντευκτήριο (coffee-shop) όπου προσφέρονται ροφήματα/αναψυκτικά σε τιμές κόστους όπου η συντροφιά και η συνέντευξη με άλλα μέλη έχουν τον πρώτο ρόλο.

4.1.2.3 Το ΚΑΠΗ Δήμου Φιλιατρών

Το μοναδικό Κ.Α.Π.Η. του Δήμου λειτουργεί στην Δημοτική Ενότητα Φιλιατρών, καλύπτοντας έτσι τις ανάγκες της πόλης αυτής και μόνο στα προβλήματα και ανάγκες της ιδιόμορφης τρίτης ηλικίας.

Την ευθύνη για τον έλεγχο της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και την επιτυχία του προγράμματος φέρει ο Δήμος Φιλιατρών και το Διοικητικό Συμβούλιο. Το πρόγραμμα συντονίζει ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κ.Α.Π.Η σε συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη καθώς και την Κοινωνική Λειτουργό.

Το πρόγραμμα εξυπηρετεί ηλικιωμένα μοναχικά άτομα, μέλη του Κ.Α.Π.Η, που για λόγους υγείας ή γήρατος δε μπορούν να εξυπηρετηθούν μόνα τους. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν εγγεγραμμένα μέλη του Κ.Α.Π.Η. που

έχουν ανάγκη, καθημερινά ή σε τακτά χρονικά διαστήματα, τις υπηρεσίες του προγράμματος αλλά και μέλη που για λόγους ασθένειας ή άλλης έκτακτης ανάγκης χρειάζονται τις υπηρεσίες του προγράμματος για ορισμένο μόνο χρονικό διάστημα.

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες του προγράμματος είναι:⁹²

- Κοινωνική και ψυχολογική στήριξη των ηλικιωμένων
- Οικιακή βοήθεια και εξυπηρέτησεις σε εξωτερικές δουλειές {ελαφρύ σιγύρισμα, μαγείρεμα, ψώνια, εξόφληση λογαριασμών}
- Ιατρική φροντίδα και νοσηλευτικές υπηρεσίες.
- Συνοδεία των ηλικιωμένων σε ιατρεία, Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας.
- Συνεργασία με γιατρούς και κλείσιμο ραντεβού με αυτούς.
- Συνταγογραφία φαρμακευτικής αγωγής χρονίων παθήσεων.
- Επισκέψεις και συντροφιά σε μοναχικά άτομα.
- Συνοδεία των ηλικιωμένων σε εξωτερικές δουλειές (τράπεζες, ταχυδρομείο κ.α.)

Το προσωπικό υλοποίησης των προγραμμάτων αποτελείται από προσωπικό πλήρης και μερικής απασχόλησης. Το προσωπικό πλήρης απασχόλησης αποτελείται από: **Κοινωνική Λειτουργό, Νοσηλεύτρια και Οικογενειακή Βοηθό**, ενώ το προσωπικό μερικής απασχόλησης αποτελείται από τον **Φυσικοθεραπευτή** ο οποίος εργάζεται τις εργάσιμες ημέρες με τετράωρη απασχόληση.

Η **Κοινωνική Λειτουργός, η Νοσηλεύτρια και η Κοινωνιολόγος** εφαρμόζουν προγραμματισμένες συναντήσεις με τα μέλη και ομάδες συμβουλευτικής, αυτενέργειας και δημιουργικής απασχόλησης. Το ωράριο δεν είναι δεσμευτικό και μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με τις ανάγκες του Κέντρου και των ηλικιωμένων. Το προσωπικό μερικής απασχόλησης κρατά ημερολόγιο εργασίας το οποίο ενημερώνεται καθημερινά και κρατείται στο γραφείο της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Κ.Α.Π.Η από όπου γίνεται και ο προγραμματισμός δράσης του. Ο καθορισμός της δράσης αυτής γίνεται βάση των αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων του προσωπικού του Ιδρύματος.

⁹² Οι καθορισμένες παρεχόμενες υπηρεσίες όπως παρουσιάζονται στο οργανόγραμμα του ΚΑΠΗ Φιλιατρών

Πιο αναλυτικά:

Οι Αρμοδιότητες και καθήκοντα της Κοινωνιολόγου του Προγράμματος Κοινωνικής Φροντίδας και Στήριξης των Ηλικιωμένων του Δήμου Φιλιατρών είναι:

- Οι προγραμματισμένες επισκέψεις στο σπίτι, σε μέλη του Κ.Α.Π.Η που είναι κυρίως άπορα ή με χαμηλά εισοδήματα και μοναχικά ή που ζουν μόνα τους και δεν κατοικούν στην ίδια περιοχή που ζουν οι ίδιοι, άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος και επιπλέον χρειάζονται ιδιαίτερη φροντίδα επειδή για λόγους υγείας ή γήρατος δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν πλήρως μόνοι τους.
- Η ηθική συμπαράσταση των ηλικιωμένων μελών με σκοπό την κοινωνική, συναισθηματική και ψυχολογική στήριξη των ατόμων αυτών, κυρίως υπερήλικων που νιώθουν φοβίες και ανασφάλειες επειδή διακατέχονται από το άγχος του θανάτου ή μοναχικών, που νιώθουν έντονη συναισθηματική στέρηση ή ατόμων που βρίσκονται σε πρόσφατη χηρεία κ.λ.π.
- Η συμβουλευτική στους ίδιους τους ηλικιωμένους και τα άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος

Η Δράση της όμως δεν σταματάει εκεί, εξυπηρετεί και άτομα άλλων κοινωνικών ομάδων που δεν είναι μέλη του Κ.Α.Π.Η και αντιμετωπίζουν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, προβλήματα υγείας και ασφάλισης, ψυχολογικά ή ψυχιατρικά, οικογενειακά, παραμέλησης ή κακοποίησης

Οι Αρμοδιότητες και καθήκοντα της Νοσηλεύτριας του Προγράμματος Κοινωνικής Φροντίδας και Στήριξης των Ηλικιωμένων του Δήμου Φιλιατρών είναι:⁹³

- Να προγραμματισμένες επισκέψεις στο σπίτι, σε μέλη του Κ.Α.Π.Η κυρίως άπορα ή με χαμηλά εισοδήματα και μοναχικά ή που ζουν μόνα τους και δεν κατοικούν στην ίδια περιοχή που ζουν οι ίδιοι, άτομα του οικείου τους περιβάλλοντος (κυρίως τα τέκνα τους) και για λόγους υγείας χρειάζονται ιδιαίτερη φροντίδα στο σπίτι.

⁹³ **Κ.Ε.Π.Π.Α.Π.ΔΗ.Τ.** «Διετές πρόγραμμα δράσης κοινωφελούς επιχείρησης Δήμου Τριφυλίας» σ 14

- Να παρέχει ιατρική φροντίδα και νοσηλευτικές υπηρεσίες στα μέλη, στο χώρο του Κ.Α.Π.Η.
- Να συνοδεύει τους ηλικιωμένους σε ιατρεία, Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας.
- Να συνεργάζεται με Γιατρούς για κανονισμό ιατρικών επισκέψεων
- Να βοηθάει στην ληψη φαρμακευτικής αγωγής χρόνιων παθήσεων.
- Να κρατεί αρχείο με το ιατρικό ιστορικό των ηλικιωμένων μελών.
- Καθώς και να οργανώνει συμβουλευτικές ομάδες με τα μέλη με συζητήσεις πάνω σε θέματα υγείας, που ενδιαφέρουν και απασχολούν τους ηλικιωμένους.

Οι Αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Κοινωνικής Λειτουργού του Προγράμματος Κοινωνικής Φροντίδας και Στήριξης των Ηλικιωμένων του Δήμου Φιλιατρών είναι:⁹⁴

- Η έρευνα, με κατ' οίκον επισκέψεις, που έγκειται στις ανάγκες και τα προβλήματα των ηλικιωμένων μελών του Κ.Α.Π.Η.
- Οι προγραμματισμένες επισκέψεις στο σπίτι, σε μέλη του Κ.Α.Π.Η. που είναι κυρίως άπορα ή με χαμηλά εισοδήματα και μοναχικά ή που ζουν μόνα τους και δεν κατοικούν στην ίδια περιοχή που ζουν οι ίδιοι, άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος και επιπλέον χρειάζονται ιδιαίτερη φροντίδα επειδή για λόγους υγείας ή γήρατος δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν πλήρως μόνοι τους
- Η ηθική συμπαράσταση των ηλικιωμένων μελών με σκοπό την κοινωνική, συναισθηματική και ψυχολογική στήριξη των ατόμων αυτών, κυρίως υπερήλικων που νιώθουν φοβίες και ανασφάλειες επειδή διακατέχονται από το άγχος του θανάτου ή μοναχικών, που νιώθουν έντονη συναισθηματική στέρηση ή ατόμων που βρίσκονται σε πρόσφατη χηρεία.
- Η συμβουλευτική στους ίδιους τους ηλικιωμένους και τα άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.

⁹⁴ *Κ.Ε.Π.Π.Α.Π.ΔΗ.Τ. «Διετές πρόγραμμα δράσης κοινωφελούς επιχείρησης Δήμου Τριφυλίας» σ 15*

Οι αρμοδιότητες και καθήκοντα του Οικογενειακού Βοηθού του Προγράμματος Κοινωνικής Φροντίδας και Στήριξης των Ηλικιωμένων του Δήμου Φιλιατρών είναι:

- Η παρουσία και συντροφιά στα μοναχικά άτομα, ώστε να μη νιώθουν μόνα και εγκαταλειμμένα.
- Οι μικροεξυπηρετήσεις μέσα στο σπίτι, όπως ελαφρύ σιγύρισμα του χώρου που κινείται ο ηλικιωμένος, μαγείρεμα και πλύσιμο ρούχων στο πλυντήριο του Κ.Α.Π.Η.
- Η βοήθεια στην ατομική υγιεινή
- Η διεκπεραίωση εξωτερικών εργασιών όπως εξόφληση λογαριασμών, προμήθεια τροφίμων και διαφόρων άλλων ειδών (ψώνια)
- Η συνοδεία έξω από το σπίτι όταν ο ίδιος ηλικιωμένος επιθυμεί να βγει έξω από το σπίτι και δυσκολεύεται να μετακινηθεί, επομένως ζητάει κάποιον δίπλα του για βοήθεια και ασφάλεια (επισημαίνεται ότι η συνοδεία δεν πρέπει να γίνεται με μεταφορικό μέσο του συνοδού)

Οι αρμοδιότητες και καθήκοντα της Φυσιοθεραπεύτριας του Προγράμματος Κοινωνικής Φροντίδας και Στήριξης των Ηλικιωμένων του Δήμου Φιλιατρών είναι:

- Η φυσιοθεραπευτική αγωγή στα μέλη, ύστερα από γραπτή εντολή γιατρού.
- Οι προγραμματισμένες επισκέψεις στο σπίτι, σε μέλη του Κ.Α.Π.Η κυρίως άπορα ή με χαμηλά εισοδήματα και μοναχικά ή που ζουν μόνα τους και δεν κατοικούν στην ίδια περιοχή που ζουν οι ίδιοι, άτομα του οικείου τους περιβάλλοντος και για λόγους υγείας χρειάζονται κατ' οίκον οδηγίες και παρακολούθηση.

Πέρα από το θεωρητικό πλαίσιο λειτουργίας του, στην πράξη το Κ.Α.Π.Η Φιλιατρών λειτουργεί με ελλείψεις στο προσωπικό του. Η Κοινωνική Λειτουργός η οποία είναι και η Προϊσταμένη Αρχή του Κ.Α.Π.Η. είναι το μόνο μόνιμο προσωπικό. Υπάρχουν ακόμα δύο (2) οικογενειακοί βοηθοί που παρέχουν υπηρεσίες με συμβάσεις εργασίας οι οποίες λήγουν σε σύντομο χρονικό διάστημα και η

αναπλήρωση τους δεν ήταν γνωστό εάν και πότε θα ήταν εφικτή λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης. Υπάρχει μία (1) νοσηλεύτρια η οποία εκπληρώνει την Πρακτική της εργασία, η οποία έληγε σε σύντομο χρονικό διάστημα. Τέλος ο φυσιοθεραπευτής, ο οποίος επισκέπτεται τον χώρο του Κ.Α.Π.Η μια φορά την εβδομάδα εργάζεται με σύμβαση STAGE, με περιορισμένο ωράριο.

Όπως φαίνεται και από τα παραπάνω στοιχεία η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την λειτουργία του Κ.Α.Π.Η και η κατάσταση μόνο να επιδεινωθεί με το πέρασμα των μηνών και την περαιτέρω μείωση των κονδυλίων.

Στον αντίποδα όλων αυτών Κ.Α.Π.Η Φιλιατρών καταφέρνει να είναι ένα ευχάριστο μέρος, στο κέντρο της πόλης όπου εξυπηρετεί επαρκώς τις ανάγκες των εγγεγραμμένων ηλικιωμένων ατόμων του, ο αριθμός των οποίων ανέρχεται σε 14 άτομα.

4.2 Κοινωφελής Επιχείρηση Παιδείας, Πολιτισμού, Αλληλεγγύης και Περιβάλλοντος Δήμου Τριφυλίας

Στον Δήμος Τριφυλίας λειτουργούσαν δύο Κοινωφελείς Επιχειρήσεις, η Κοινωφελής Επιχείρηση Αλληλεγγύης Δήμου Γαργαλιάνων,⁹⁵ και η Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Κυπαρισσίας⁹⁶.

Με την υποχρεωτική συγχώνευση των κοινωφελών επιχειρήσεων που προβλέπει ο νόμος του Καλλικράτη και συγκεκριμένα με το άρθρο 109 του Ν. 3852/2010 και με σκοπό την εφαρμογή των αναφερομένων στην υπ' αριθμ. 77/Β/2011 απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου Τριφυλίας⁹⁷ έγινε η σύσταση μιας ενιαίας Κοινωφελούς Επιχείρησης με την επωνυμία Κοινωφελής Επιχείρηση Παιδείας, Πολιτισμού, Αλληλεγγύης και Περιβάλλοντος Δήμου Τριφυλίας (Κ.Ε.Π.Π.Α.Π.Δ.Η.Τ).

Η Κ.Ε.Π.Π.Α.Π.Δ.Η.Τ είναι μια Κοινωφελής μη κερδοσκοπική Επιχείρηση Ιδιωτικού Δικαίου (Ν. 3463/2006), ο σκοπός της είναι η οργάνωση και ο σχεδιασμός λειτουργιών, δραστηριοτήτων, η συμμετοχή και εφαρμογή σε προγράμματα και δράσεις και η παροχή υπηρεσιών που αναφέρονται στους τομείς:⁹⁸

⁹⁵ ΦΕΚ 815 τεύχος Β περί σύστασης Ν.Π.Δ.Δ. 9 Μαΐου 2008

⁹⁶ ΦΕΚ 623 τεύχος Β περί σύστασης Ν.Π.Δ.Δ. 9.Απριλίου 2008

⁹⁷ ΦΕΚ 1366 τεύχος Β περί Συγχώνευση των Ν.Π.Δ.Δ. 16 Ιουνίου 2011

⁹⁸ *Κ.Ε.Π.Π.Α.Π.Δ.Η.Τ. «Διετές πρόγραμμα δράσης κοινωφελούς επιχείρησης Δήμου Τριφυλίας» σ. 16*

❖ **A) Περιβάλλοντος**, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

- Η εκπόνηση τοπικών προγραμμάτων για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.
- Η προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων, η προστασία του εδάφους και των εσωτερικών υδάτων από την αλιεία (λιμνοθάλασσες, λίμνες, ιχθυοτροφεία, ποταμοί) και η καταπολέμηση της ρύπανσης στην περιφέρειά τους.
- Η ίδρυση και λειτουργία σφαγείων.
- Η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών εργαστηρίων.
- Η παροχή συνδρομής στην αρμόδια πυροσβεστική υπηρεσία, με κάθε πρόσφορο μέσο που διαθέτουν, για την αντιμετώπιση πυρκαγιών, ιδίως σε περιοχές που έχουν δασικό χαρακτήρα.
- Η παρακολούθηση του Προγράμματος Καθαρές Ακτές – Καθαρές Θάλασσες του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
- Η εκπόνηση και η υλοποίηση προγράμματος προστασίας αγρίων ζώων.
- Η λειτουργία εργαστηρίου για τον έλεγχο της ρύπανσης του δήμου.
- Η διαχείριση ιαματικής πηγής της περιοχής.
- Η εκπόνηση και υλοποίηση προγραμμάτων προστασίας και ανάδειξης περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους του Δήμου.
- Η λειτουργία πάρκων κυκλοφοριακής αγωγής.

❖ **B) Παιδείας** στον οποίο περιλαμβάνεται:

- Η λειτουργία κέντρου δημιουργικής απασχόλησης παιδιών.
- Η λειτουργία πάρκου κυκλοφοριακής αγωγής.
- Η λειτουργία σχολής χορού, ζωγραφικής, γλυπτικής.
- Η λειτουργία ωδείου.
- Η λειτουργία θεατρικού εργαστηρίου.

❖ **Γ) Πολιτισμού** στον οποίο περιλαμβάνεται :

- Η λειτουργία των Βιβλιοθηκών του Δήμου.

- Η λειτουργία των Πολιτιστικών και Πνευματικών κέντρων του Δήμου.
- Η λειτουργία μουσείων του Δήμου (λαογραφικών, εικαστικών, ιστορικών κ.λ.π.).
- Η λειτουργία πινακοθήκης.
- Η λειτουργία κινηματογράφου και θεάτρου.
- Η διοργάνωση συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων, εκθέσεων, παραδοσιακών και θρησκευτικών εορτών και εθίμων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων.
- Η προστασία μουσείων, μνημείων, σπηλαίων, καθώς και αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής και των εγκαταστάσεων αυτών.
- Η προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
- Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.
- Η δημιουργία νέων πολιτιστικών κέντρων στον Δήμο.
- Η συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις άλλων πόλεων ή φορέων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
- Η συνεργασία με φορείς και παράγοντες του πολιτισμού (κρατικούς, πολιτιστικούς συλλόγους κ.λ.π.).
- Η συνεργασία, στήριξη και ενίσχυση και παροχή κάθε είδους βοήθειας στους πολιτιστικούς φορείς και συλλόγους του Δήμου για την καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών τους και της ανάπτυξης του πολιτισμού.
- Η συνεργασία με όλους τους συλλόγους, σωματεία, φορείς του Δήμου (αθλητικούς, επαγγελματικούς, περιβαλλοντικούς κ.λ.π.) για την από κοινού διοργάνωση εκδηλώσεων και την ανάπτυξη του πολιτισμού.

Δ) Η οργάνωση δημοτικής συγκοινωνίας.

Ε) Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής του Δήμου.

ΣΤ) Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων και πολιτικών προώθησης της απασχόλησης για την ανάπτυξη της περιοχής του Δήμου και συγκεκριμένα:⁹⁹

1. Η υλοποίηση ή η συμμετοχή σε ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια και προγράμματα δράσης και πρωτοβουλίες για την εφαρμογή και ανάπτυξη πολιτικών προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης διαφόρων κατηγοριών ανέργων, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.
2. Προώθηση και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με τη ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
3. Συμβολή στην απορρόφηση του εργατικού δυναμικού της περιοχής τους με την ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων που παρέχονται δωρεάν προς τους ανέργους, με στόχο την υποστήριξη και την ενθάρρυνσή τους για την εξεύρεση απασχόλησης, καθώς και στην προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας.

Ζ) Η εκτέλεση του προγράμματος Κοινωνικής Προστασίας «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΠΤΙ».

Η) Ο σχεδιασμός, η εκπόνηση, η συμμετοχή και εφαρμογή σε διακριτές δράσεις και προγράμματα κοινωνικής προστασίας, παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού που για την ένταξη και εφαρμογή τους θα απαιτείται Ν.Π.Ι.Δ. και όχι ΟΤΑ ή Ν.Π.Δ.Δ. των Ο.Τ.Α.

Η χρηματοδότηση της γίνεται από τον Δήμος Τριφυλίας ο οποίος συμμετείχε και στο αρχικό κεφάλαιο της επιχείρησης με το ποσό των 250.000,00 €, την συμμετοχή σε επιδοτούμενα προγράμματα από τους πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Εθνικών Φορέων, καθώς και τις δωρεές, κληροδοτήματα, ενισχύσεις από νομικά πρόσωπα του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα και από φυσικά πρόσωπα.

Οι στόχοι της είναι η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των δημοτών, η καλλιέργεια και ενδυνάμωση της συλλογικής συνείδησης, η στήριξη θεσμών, η ανάπτυξη της πολιτιστικής, αθλητικής και περιβαλλοντικής φυσιογνωμίας του τόπου καθώς και η ανάπτυξη νέων προγραμμάτων και δράσεων.

⁹⁹ **Κ.Ε.Π.Π.Α.Π.ΔΗ.Τ.** «Διετές πρόγραμμα δράσης κοινωφελούς επιχείρησης Δήμου Τριφυλίας» σ. 18

4.2.1 Πρόγραμμα βοήθεια στο σπίτι

Το πρόγραμμα "Βοήθεια στο σπίτι" είναι ένα πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας που έχει στόχο την παροχή συστηματικής και οργανωμένης Πρωτοβάθμιας Κοινωνικής Φροντίδας στα ηλικιωμένα άτομα και άτομα με ειδικές ανάγκες. Το πρόγραμμα υλοποιείται από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» είχε ξεκινήσει να λειτουργεί με φορέα εκτέλεσης την Κοινωφελή Επιχείρηση Αλληλεγγύης Δήμου Γαργαλιάνων (Κ.Ε.Π.Α.ΔΗ.Γ) και συνεχίζει να λειτουργεί μετά την συνένωση των Δήμων περιλαμβάνοντας και τις Δημοτικές Ενότητες Γαργαλιάνων, Αυλώνας και Αετού. Ο σκοπός του προγράμματος είναι να παρέχει υπηρεσίες από επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό που αποτελείται από **Κοινωνιολόγο, Νοσηλεύτρια και Οικογενειακές Βοηθούς**.

Το πρόγραμμα απευθύνεται κυρίως:

- σε μοναχικά ηλικιωμένα άτομα με αδυναμία αυτοεξυπηρέτησης
- σε ηλικιωμένους που δεν έχουν επαρκείς οικονομικούς πόρους
- σε οικογένειες που χρειάζονται στήριξη για τη φροντίδα των ηλικιωμένων
- σε άτομα με ειδικές ανάγκες που αντιμετωπίζουν κινδύνους απομόνωσης και κοινωνικού αποκλεισμού

Οι Μονάδες «Βοήθεια στο Σπίτι», οι οποίες δραστηριοποιούνται στις δημοτικές ενότητες Γαργαλιάνων, Αυλώνας και Αετού, εξασφαλίζουν τη βοήθεια, την περίθαλψη κατ' οίκον και εν γένει την υποστήριξη ηλικιωμένων και αναπήρων, των οποίων το οικογενειακό περιβάλλον εργάζεται ή δεν μπορεί να ανταποκριθεί, για οποιονδήποτε λόγο, στη φροντίδα τους. Μέσα από το πρόγραμμα προωθείται επίσης η απασχόληση ή επανένταξη ανέργων στην αγορά εργασίας και ιδιαίτερα των γυναικών, λόγω της υψηλής συμμετοχής αυτών σε ειδικότητες που απαιτούν οι εν λόγω Μονάδες και Δομές (κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, επισκεπτριών υγείας, νοσηλευτριών και κάθε είδους βοηθητικού προσωπικού).

Το πρόγραμμα στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των εξυπηρετούμενων ηλικιωμένων ανδρών και γυναικών, καθώς και μη ηλικιωμένων

που χρήζουν υποστηρικτικών υπηρεσιών, αλλά και ιατρικών ή και νοσηλευτικών υπηρεσιών ή και κατ' οίκον βοήθειας, με στόχο την παραμονή τους στο οικείο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, η διατήρηση της συνοχής της οικογένειάς τους, η αποφυγή χρήσης ιδρυματικής φροντίδας και καταστάσεων κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και η εξασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης.

Το πρόγραμμα είναι χρηματοδοτούμενο ως προς τις δαπάνες απασχόλησης του προσωπικού από την Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.) και από το Υπουργείο Εσωτερικών μέσω Κοινωνικών Προγραμμάτων ΟΤΑ για αυτό τον λόγο και οι υπηρεσίες του προγράμματος παρέχονται δωρεάν.

Το πρόγραμμα προσφέρει :

- Συμβουλευτική και συναισθηματική στήριξη
- Ιατρική φροντίδα με επισκέψεις στο σπίτι
- Νοσηλευτική μέριμνα και φυσιοθεραπεία
- Οικογενειακή – Οικιακή Φροντίδα
- Ικανοποίηση πρακτικών αναγκών διαβίωσης
- Μικροαγορές, πληρωμή λογαριασμών
- Συνοδεία στις διάφορες υπηρεσίες

Αυτή τη στιγμή απασχολούνται οχτώ (8) εργαζόμενες γυναίκες , τρεις (3) στην περιοχή Γαργαλιάνων και πέντε (5) στην περιοχή Αετού και Αυλώνος , εκ των οποίων τρεις (3) κοινωνικοί λειτουργοί, τρεις (3) νοσηλεύτριες και δύο (2) οικιακοί βοηθοί οι οποίες προσφέρουν υπηρεσίες σε 200 άτομα περίπου. Τα έξοδα της δράσης αυτής απεικονίζονται στους παρακάτω πίνακες:

Α. Έξοδα Προσωπικού

Προσωπικό που θα απασχοληθεί	Ατομα		Έτος 2011 (Μήνες)	Έτος 2012 (Μήνες)	Έτος 2013 (Μήνες)	Συνολ. Μηνιαίες αποδοχές
Ειδικότητα						
Κοινωνικοί Λειτουργοί	2	3	12		9	2.250,00 €
Νοσηλεύτριες	3	3	12		9	3.100,00 €
Οικιακοί Βοηθοί	3	3	12		9	3.000,00 €
ΓΕΝΙΚΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΣΥΝΟΛΟ						8.350,00 €
ΓΕΝΙΚΟ ΕΤΗΣΙΟ ΣΥΝΟΛΟ	8		25.050,00 €	100.200,00 €	75.150,00 €	

Πίνακας 4.2 πηγή: Φορέας Κοινωνικής Προστασίας, Αλληλεγγύης και Αθλητισμού Δήμου Τριφυλίας

Β. Διάφορα Έξοδα

Είδος Εξόδων	Έτος 2011 (3 Μήνες)	Έτος 2012 (12 Μήνες)	Έτος 2013 (9 Μήνες)
Αναλώσιμα	200,00 €	1.200,00 €	1.000,00 €
Φάρμακα	200,00 €	700,00 €	500,00 €
Έξοδα μετακίνησης	1.200,00 €	4.800,00 €	3.600,00 €
Έξοδα κοινωνικής προσφοράς		5.000,00 €	5.000,00 €
Έξοδα προβολής και διαφήμισης	-	1.000,00 €	1.000,00 €
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.600,00 €	12.700,00 €	11.100,00 €

Πίνακας 4.3 πηγή: Φορέας Κοινωνικής Προστασίας, Αλληλεγγύης και Αθλητισμού Δήμου Τριφυλίας

Όπως φαίνεται από τους παραπάνω πίνακες τα συνολικά έξοδα του προγράμματος φτάνουν τα **225.800,00€** (200.400,00 + 25.400,00 = 225.800,00 €) ενώ

ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος για την συμφωνηθείσα διετία ανέρχεται σε ποσό 1.093.000,00 € σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου.

Η παραφωνία σε όλη αυτή την δράση είναι η αποχή της Δημοτικής ενότητας της Κυπαρισσίας, ο λόγος ο οποίος μου δόθηκε ήταν ότι η αίτηση δεν πραγματοποιήθηκε μέσα στα χρονικά πλαίσια που είχαν οριστεί. Παρόλα αυτά η Δημοτική ενότητα Κυπαρισσίας συμμετέχει στον θεσμό βοήθεια στο σπίτι με την βοήθεια του **Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς**¹⁰⁰ (ΕΣΠΑ) μέσω της πράξης “Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής μέσω παροχής κατ’ οίκον υπηρεσιών φροντίδας σε εξαρτώμενα μέλη των οικογενειών ανέργων και αναγνωρισμένα επαπειλούμενων με ανεργία εργαζομένων που ωφελούνται από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης” του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού”.

Παρά την οικονομική συμφωνία για το πρόγραμμα λόγω της οικονομικής κρίσης που διανύουμε η υπηρεσίες του προγράμματος υπολειτουργούν και υπάρχει και παραίτηση προσωπικού λόγω της αδυναμίας πληρωμής του φορέα.

4.2.2 Αιμοδοσία

Προσφέροντας αίμα, κάνουμε μια καρδιά να κτυπά είναι το λογότυπο του προγράμματος της εθελόντικής αιμοδοσίας που εφαρμόζεται στον Δήμο Τριφυλίας. Ο σκοπός της είναι η διεξαγωγή ομαδικών αιμοληψιών, σε συνεργασία με το Γενικό Νοσοκομείο Κυπαρισσίας, τα Κέντρα Υγείας Φιλιατρών και Γαργαλιάνων, στα πλαίσια της κοινωνικής προσφοράς στον συνάνθρωπο. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι περιορισμένη και δεν υπερβαίνει τα 70 άτομα τον χρόνο, σύμφωνα με υπολογισμούς των κοινωνικών λειτουργών των περιφερειών του Δήμου.

4.3 Γραφείο κοινωνικής πολιτικής

Το Γραφείο Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικών Υπηρεσιών είναι μια υπηρεσία που δημιουργήθηκε για να ενοποιήσει τις κοινωνικές υπηρεσίες σε τοπικό

¹⁰⁰ Το ΕΣΠΑ εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος .

επίπεδο μέσα από την οργάνωση, συντονισμό και προώθησης προγραμμάτων και υπηρεσιών κοινής ωφελείας, πρόνοιας, υγείας, πολιτισμού και εκπαίδευσης.

Ο Σκοπός του Γραφείου Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικών Υπηρεσιών είναι να προάγει την ποιότητα ζωής των δημοτών μας, να ενισχύσει τους κοινωνικούς δεσμούς και την ανάπτυξη κοινωνικής συνείδησης, καθώς και να προσφέρει προστασία σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Το Γραφείο Κοινωνικής Πολιτικής εδρεύει στην δημοτική ενότητα Φιλιατρών, και περιλαμβάνει τις αρμοδιότητες του Κοινωνικού Φορέα του Δήμου.

4.3.1 Αρμοδιότητες του Γραφείου Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής

Οι Αρμοδιότητες του Γραφείου Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής, χωρίζονται σε

- α) **Σχεδιασμού/Συντονισμού/Παρακολούθησης Κοινωνικών Πολιτικών,**
- β) **Εποπτείας και Ελέγχου,**
- γ) **Εφαρμογής κοινωνικών πολιτικών και**
- δ) **Εφαρμογής Προγραμμάτων Κοινωνικής Προστασίας.**

Ο σκοπός του **Σχεδιασμού/Συντονισμού/Παρακολούθησης Κοινωνικών Πολιτικών** είναι να:

- Διεξάγει κοινωνικές έρευνες, σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών ή συμμετέχει σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων, ιδρυμάτων και επιχειρήσεων (παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί, βρεφοκομεία, ορφανοτροφεία, κέντρα ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείων κλπ).
- Σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετέχει σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη ατίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών, και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.
- Διεξάγει κοινωνικές έρευνες, σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών που αφορούν την κοινωνική φροντίδα της οικογένειας, του παιδιού, των εφήβων, των ηλικιωμένων, των ατόμων με αναπηρία καθώς και ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

- Σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών ή συμμετέχει σε δράσεις που στοχεύουν στην υποστήριξη και φροντίδα της υγείας των δημοτών με την ίδρυση και λειτουργία εγκαταστάσεων για την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή της ψυχικής υγείας (με τη δημιουργία δημοτικών και κοινοτικών ιατρείων, κέντρων αγωγής υγείας, κέντρων υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία, κέντρων ψυχικής υγείας, κέντρων συμβουλευτικής στήριξης των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων και κέντρων πρόληψης κατά εξαρτησιογόνων ουσιών.
- Σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών που στοχεύουν στην πρόληψη της παραβατικότητας στην περιοχή του Δήμου, με τη δημιουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας.
- Μεριμνά για την προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών.
- Συντονίζει, παρακολουθεί και αξιολογεί την άσκηση Κοινωνικής Πολιτικής σε τοπικό επίπεδο (πχ μέσω της εκπόνησης και περιοδικής αναπροσαρμογής ενός «Τοπικού Συμφώνου Κοινωνικής Πολιτικής»)
- Οργανώνει, παρακολουθεί και αξιολογεί τη δικτύωση τοπικών φορέων Κοινωνικής Φροντίδας, όπως:
 1. οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου
 2. οι κοινωνικές υπηρεσίες των Νομικών Προσώπων του Δήμου
 3. οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Μ.Κ.Ο.)
 4. οι υπηρεσίες και δομές Κοινωνικής προστασίας της Περιφέρειας και του Κράτους
 5. Τα αντιπροσωπευτικά σώματα των ομάδων-χρηστών

Οι Αρμοδιότητες Εποπτείας και Ελέγχου Περιλαμβάνουν:

- Χορηγίες άδεια ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικών και ιδιωτικών παιδικών ή βρεφονηπιακών σταθμών.

- Άσκηση έλεγχου και εποπτεία στα ιδρύματα παιδικής προστασίας ιδιωτικού δικαίου (ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί) και ευθύνεται για τη λειτουργία των παιδικών εξοχών.
- Χορηγίες άδεια ίδρυσης και λειτουργίας ιδρυμάτων παιδικής πρόνοιας σε ιδιώτες, καθώς και σε συλλόγους ή σωματεία που επιδιώκουν
- Άσκηση εποπτείας επί των φιλανθρωπικών σωματείων και ιδρυμάτων, εγκρίνει τον προϋπολογισμό τους και παρακολουθεί και ελέγχει τις επιχορηγήσεις, που δίδονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με κοινωφελείς σκοπούς.
- Μέριμνα για τον διορισμό των μελών διοικητικών συμβουλίων και εποπτεύει και ρυθμίζει θέματα λειτουργίας ιδρυμάτων προστασίας και αγωγής οικογένειας του παιδιού, (όπως Κέντρων Παιδικής Μέριμνας, Παιδικών Σταθμών, Παιδικών Εξοχών, παραρτημάτων ΠΙΚΠΑ και ΚΕΠΕΠ).
- Χορηγίες άδειων ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών επιχειρήσεων περίθαλψης ηλικιωμένων ή ατόμων, που πάσχουν ανίατα από κινητική αναπηρία.
- Μέριμνα για τον ορισμό μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των Ταμείων Πρόνοιας και Προστασίας Πολυτέκνων, όταν η έδρα των Ταμείων είναι στο Δήμο.

Οι **Αρμοδιότητες εφαρμογής κοινωνικών πολιτικών** περιλαμβάνουν την υλοποίηση δράσεων και προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής συμπληρωματικά με τις δράσεις και τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής που υλοποιούνται από τα Νομικά πρόσωπα του Δήμου. Οι βασικότερες αυτών των δράσεων είναι να:

- Διενεργεί κοινωνικές έρευνες για τη χορήγηση των επιδομάτων πρόνοιας,
- Ασκεί κοινωνική εργασία με άτομα, οικογένειες και κοινωνικές ομάδες.
- Λειτουργεί μονάδες συμβουλευτικής, ψυχολογικής και κοινωνικής υποστήριξης.
- Συνεργάζεται με τα σχολεία της περιοχής για ενημέρωση σε κοινωνικά θέματα (AIDS, ναρκωτικά κλπ) και σε συνεργασία με τους συλλόγους γονέων διοργανώνει Σχολές Γονέων.

- Υλοποιεί προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης ψυχοκοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων (προσφύγων, μεταναστών, παλιννοστούντων, φυλακισμένων, υπερηλίκων κ.λ.π.)
- Υλοποιεί δράσεις προστασίας περιθαλπομένων σε ιδρύματα κλειστής περίθαλψης
- Υλοποιεί δράσεις προστασίας μονογονεϊκών οικογενειών

Οι αρμοδιότητες **Εφαρμογής Προγραμμάτων Κοινωνικής Προστασίας** περιλαμβάνουν την:

- Μεριμνά για την εφαρμογή προγραμμάτων Κοινωνικής Πρόνοιας που στοχεύουν στη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδυνάτων πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό και σύμφωνα με τις δικαιοδοσίες που δίδονται στο Δήμο με τις ισχύουσες διατάξεις :
 - 1) Μεριμνά για την παροχή οικονομικής ενίσχυσης των αυτοστεγαζομένων, για τη σχετική μίσθωση ακινήτων, τη ρύθμιση διαφόρων θεμάτων κοινωνικής κατοικίας και την επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις της οικείας νομοθεσίας.
 - 2) Εκδίδει πιστοποιητικά οικονομικής αδυναμίας.
 - 3) Μεριμνά για την καταβολή επιδομάτων σε τυφλούς, κωφάλαλους, ανασφάλιστους παραπληγικούς, τετραπληγικούς και ακρωτηριασμένους, διανοητικά καθυστερημένους, ανίκανους προς εργασία, υποφέροντες από εγκεφαλική παράλυση (σπαστικούς), απροστάτευτους ανήλικους, υποφέροντες από αιμολυτική αναιμία και βαριά ανάπηρους, καθώς και σε λοιπά άτομα δικαιούμενα παροχής κοινωνικής προστασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας, καθώς και των οικείων κανονιστικών ρυθμίσεων.
 - 4) Εισηγείται την δωρεάν παραχώρηση της χρήσης οικημάτων ένεκα απορίας ή για άλλους σοβαρούς λόγους.
 - 5) Προβαίνει στην αναγνώριση δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής.
 - 6) Εισηγείται την έκδοση αποφάσεων παροχής κοινωνικής προστασίας.

- 7) Εισηγείται την χορήγηση αδειών διενέργειας λαχειοφόρων αγορών, εράνων και φιλανθρωπικών αγορών.
- 8) Χορηγεί κάρτες αναπηρίας έπειτα από γνωμάτευση της Επιτροπής Πιστοποίησης Αναπηρίας
 - Επιμελείται των θεμάτων που αφορούν ασφαλισμένους του ΟΓΑ δημότες και εκδίδει βιβλιάρια και βεβαιώσεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία που διέπει τους ασφαλισμένους αυτούς.
 - Παρέχει γραμματειακή υποστήριξη προς τη Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας, Παιδείας και Πολιτισμού και τα Τμήματά της (τήρηση πρωτοκόλλου, διεκπεραίωση και αρχειοθέτηση αλληλογραφίας, θέματα προσωπικού κλπ).

Το γραφείο στεγάζεται στο Δημαρχείο της δημοτικής ενότητας Φιλιατρών και αυτή την στιγμή οι υπηρεσίες που παρέχει είναι αυτές της θεώρησης καρτών για ΑΜΕΑ, η εκδοση και θεώρηση βιβλιαρίων ανασφάλιστων κατόπιν απόφασης ειδικής επιτροπής του Δήμου για την χορήγηση προνοιακών επιδομάτων. Τέλος το γραφείο Κοινωνικής Πολιτικής ασχολείται και με προβλήματα κοινωνικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζονται σε πολίτες της περιοχής όπως τοξικομανείς ή αλκοολικοί χωρίς την συμμετοχή συγκεκριμένου φορέα τις περισσότερες φορές.

Συμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου¹⁰¹ στον Δήμο θα περιληφθούν και άλλες από τις προαναφερθείσες αρμοδιότητες με σκοπό την μεγιστοποίηση του εύρους αλλά και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

¹⁰¹ Άρθρο 95 παράγραφος. Γ του Νόμου 3852/2010

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με βάση τα όσα παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν παραπάνω, είναι δυνατή η εξαγωγή κάποιων ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με την άσκηση κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα καθώς και της πρακτικής της κοινωνικής πρόνοιας που εφαρμόζεται στον Δήμο Τριφυλίας

Ένα σημαντικό πρόβλημα που αναδεικνύεται είναι η ανομοιογένεια στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Συγκρίνοντας, για παράδειγμα στους μεγαλύτερους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ υπάρχουν περισσότερες δράσεις, αλλά ακόμα και ανάμεσα σε αυτές που έχουν κοινές με τους μικρότερους (πχ ΚΑΠΗ, Παιδικούς Σταθμούς), η οργανωτική ποικιλομορφία γεννά ανισότητες. Αυτό μπορεί να οφείλεται τόσο στην υπάρχουσα ιστορία, δομή ή ανθρώπινο δυναμικό των μεγαλύτερων διαμερισμάτων (πρώην δήμων) ή ακόμα στην «προσοχή» που δίδεται μέσω χρηματοδοτήσεων για πολιτικούς λόγους στους ισχυρότερους απ' αυτούς. Παρ' όλα αυτά, δεν είναι λογικό οι δράσεις κοινωνικής πολιτικής να κατευθύνονται από παράγοντες κεντρικής πολιτικής ή συγκυριακούς, αντί να διέπονται από ένα σαφές και καλά οργανωμένο, ομοιόμορφο νομικό πλαίσιο που θα εξασφαλίζει σε όλους τους πολίτες ίσες ευκαιρίες.

Η εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής από την τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα βρίσκεται αρκετά πίσω σε σχέση με τα δεδομένα αρκετών ευρωπαϊκών χωρών. Έτσι, υπάρχουν πολλές δράσεις που αλληλεπικαλύπτονται, ενώ την ίδια στιγμή άλλες δεν καλύπτονται καθόλου. Τα προβλήματα αυτά είναι απόρροια της έλλειψης μιας κεντρικής υπηρεσίας που θα αναλαμβάνει τον συντονισμό και την οργάνωση των παράλληλων δράσεων των τοπικών υπηρεσιών, βοηθώντας έτσι στην καλύτερη κατανομή τους και την βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους. Ζωτικής σημασίας πρόβλημα για την άσκηση δράσεων κοινωνικής πολιτικής για την υγεία στην Τ.Α είναι η χρηματοδότηση.

Με τα νέα, «Καλλικρατικά» δεδομένα, οι αρμοδιότητες που μεταβιβάστηκαν από την κεντρική διοίκηση στους ΟΤΑ είναι ακόμα περισσότερες, αλλά υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με την χορήγηση ανάλογων πόρων για την εξυπηρέτηση των

δράσεων αυτών. Μέχρι σήμερα και δεδομένων των κακών οικονομικών συγκυριών που έχει δημιουργήσει για τη χώρα η οικονομική κρίση, η χρηματοδότηση είναι σποραδική και ανεπαρκής, με αποτέλεσμα οι δράσεις να υπολειμθούν βρισκόμενα σε ένα κλίμα ανασφάλειας.

Σημαντικά παραδείγματα, αποτελεί το προγράμματα «Βοήθεια στο σπίτι», το οποίο υπολειμθεί, λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης. Είναι συνεπώς, απαραίτητο να εξασφαλιστεί κεντρικά η τακτική εισροή πόρων προς τους ΟΤΑ (με επιχορηγήσεις ή ακόμα και απευθείας μεταβίβαση τμήματος των φορολογικών εσόδων στους ΟΤΑ, όπως συμβαίνει σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες), προκειμένου να υπάρχει κίνητρο εφαρμογής των δράσεων από τους Δήμους, ακόμα και τους ασθενέστερους οικονομικά.

Σε τοπικό επίπεδο, παρατηρώντας την λειτουργία των δομών π.χ. ΚΑΠΗ, γίνεται εμφανές ότι οι δράσεις παραμένουν επιφανειακές ή μονόπλευρες. Έτσι, ως επί το πλείστον τους τα ΚΑΠΗ σε απλά μέρη συνάντησης ηλικιωμένων, αντί να προσφέρουν όλο το φάσμα υπηρεσιών που δυνητικά μπορούν, καθώς και οι Δημοτικοί Παιδικό Σταθμοί οι οποίοι στο σύνολο τους υπολειμθούν. Οι λόγοι είναι πολλοί: η υπό στελέχωση, η ανεπάρκεια χρηματοδότησης, η έλλειψη κατάρτισης των εργαζομένων κ.λ.π.

Σκόπιμο θα ήταν να ενταθούν οι προσπάθειες για ουσιαστική και ολοκληρωμένη προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών από τις υπάρχουσες δομές και η ανάπτυξη ακόμα περισσότερων, με σωστό τοπικό σχεδιασμό και χωρίς να «αξιοποιούνται» ευκαιριακά και συγκυριακά κάποια προγράμματα, τα οποία θα εγκαταλειφθούν αργότερα στην τύχη τους.

Εν τέλει, οι δυσχέρειες αυτές στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ανυπέρβλητα εμπόδια. Αντίστοιχα προβλήματα παρουσιάζονται και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, με μακρόχρονη ιστορία στην τοπική αυτοδιοίκηση και τις αρμοδιότητες της. Αρκεί να χρησιμοποιηθεί η ευρωπαϊκή εμπειρία ως οδηγός και να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα, ώστε οι προσπάθειες για αλλαγή των συνθηκών να αποφέρουν αποτέλεσμα. Αν και οι τελευταίες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και διεθνή πραγματικότητα δεν εμπνέουν μεγάλη αισιοδοξία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αμίτσης Γ. Βουλγαράκη Α., Μαρίνη Φ. «Οι προνοιακές πολιτικές στην Ελλάδα και η παρέμβαση του συνδικαλιστικού κινήματος για την ενίσχυση των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων» Μελέτη για το Ινστιτούτο Εργασία ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Αθήνα 2003

Αμίτσης Γαβριήλ «Αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2001

Καβουνίδη Τζένη «Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού», Έρευνα για το ΕΚΚΕ, Αθήνα 1999

Κατρούγκαλος Γ., Κοντιάδης Ξ., Κωστούλα Μ., Μουσμούτη Μ., Παπαθεοδώρου Θ., Χαμόδρακα Ξ. Νομικές, «Θεσμικές και Διοικητικές διαστάσεις του καθεστώτος εισόδου και παραμονής μεταναστών στην Ελλάδα» Έρευνα για το Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, Αθήνα 2004

Κατρούγκαλος Γ. «Το κοινωνικό κράτος της μεταβιομηχανικής εποχής. Θεσμοί παροχικής διοίκησης και κοινωνικά δικαιώματα στο σύγχρονο κόσμο» Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1998

Κοντιάδης Ξ., Κατρούγκαλος Γ. «Κοινωνικά δικαιώματα ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων: οι κανονιστικές δεσμεύσεις του κοινού νομοθέτη» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2005

Λυμπεράκη Α., Μουρίκη Α. «Η Αθόρυβη Επανάσταση. Νέες μορφές οργάνωσης της παραγωγής και της εργασίας» Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1996

Ματσαγγάνης Μ. «Η Κοινωνική Αλληλεγγύη και οι αντιφάσεις της. Ο ρόλος του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος σε μια σύγχρονη κοινωνική πολιτική» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004

Νικολακοπούλου Ηρώ «Σύγκλιση Συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλισης» Εκδόσεις Σιδέρης Ι., Αθήνα 1992

Παναγιώτης Σταθόπουλος «Κοινωνική Πρόνοια. Ιστορική εξέλιξη-Νέες Κατευθύνσεις» Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 2005

Σακελλαρόπουλος Θεόδωρος «Υπερεθνικές Κοινωνικές Πολιτικές την εποχή της Παγκοσμιοποίησης» Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2001

Σακελλαρόπουλος Θεόδωρος «Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής» Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα 2003

Στασινοπούλου Όλγα «Ζητήματα Σύγχρονης Κοινωνικής Πολιτικής» Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1996

Στασινοπούλου Όλγα «Η τοπική κοινότητα στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής», Έρευνα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

Συμεωνίδου Χ. «Εφαρμογή μιας Συνολικής Δημογραφικής Πολιτικής για την αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας» Μελέτη για το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 2004

Χαντζή Δ. «Οι εκκλησιαστικοί φορείς υγείας και πρόνοιας, Μεταπτυχιακή Εργασία, Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης, Διοίκηση Μονάδων Υγείας» Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα 2005

Ξένη

Erskine Angus «The Student's Companion to Social Policy» Εκδόσεις Blackwell Ltd, Οξφόρδη 1998

Giddens Anthony «Beyond Left and Right: The Future of Radical Politics» Έκδοτης Stanford University, Λονδίνο 1994

Gooby Taylor «Greek welfare reform in a European context», Εκδόσεις Ashgate, Αγγλία 2006

Midgley John J. «Social welfare in global context» Εκδόσεις SAGE, Λονδίνο 1997

Siebel Ulf R. «Foreign Trade Law of the Federal Republic of Germany» Εκδόσεις F. Knapp, Γερμανία 1989

Spicker Paul «Social Policy, Themes and Approaches» Εκδόσεις Prentice-Hall, Λονδίνο 1995

Titmuss Richard «The Philosophy of Welfare» Εκδόσεις Allen and Unwin, Λονδίνο 1987

Titmuss Richard «Social Policy» Εκδόσεις Allen and Unwin, Λονδίνο 1974

Έντυπα

Στασινοπούλου Όλγα «Άτυπα Δίκτυα Φροντίδας και Σύγχρονος Προνοιακός Πλουραλισμός» έντυπο «ΕΚΛΟΓΗ» τεύχ. 93, έτος 1992

Χατζηπαντελής Θεόδωρος. «Η πρόκληση μιας νέας μεταρρύθμισης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης» Έρευνα για το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα 2008

Διαδυκτιακοί τόποι

www.ecclesia.gr/greek/holysynod

www.dimostrifylas.gr

<http://geodata.gov.gr>,

<http://www.tripilis.gr>

<http://www.dimos-avlonos-messinias.gr>

<http://aetou-kopanaki.gr>

<http://www.gargaliani.gov.gr>

<http://www.filiatra.gr>

<http://www.gerontology.gr>

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ο.Τ.Α. - Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΚΑΠΗ. - Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων

Ε.Σ.Π.Α. - Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

Ε.Ε. - Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο.Η.Ε. - Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Ο.Ο.Σ.Α. - Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Μ.ΚΥ.Ο. - Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί

Α.Ε.Π. - Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Ε.Σ.Κ.Φ. - Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Φροντίδας

Ε.Ο.Κ.Φ. - Εθνικός Οργανισμός Κοινωνικής Φροντίδας

Ε.Ο.Π. - Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας

Ν.Π.Δ.Δ. - Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου

Π.Ι.Κ.Π.Α. - Πατριωτικού Ιδρύματος Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντίληψης

Δ.Υ.ΠΕ. - Διοικήσεις Υγειονομικής Περιφέρειας

Κ.Ε.Δ.ΚΕ - Κεντρική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων

Κ.Ε.Π.Π.Α.Π.ΔΗ.Τ. - Κοινωφελής Επιχείρηση Παιδείας, Πολιτισμού, Αλληλεγγύης και Περιβάλλοντος Δήμου Τριφυλίας